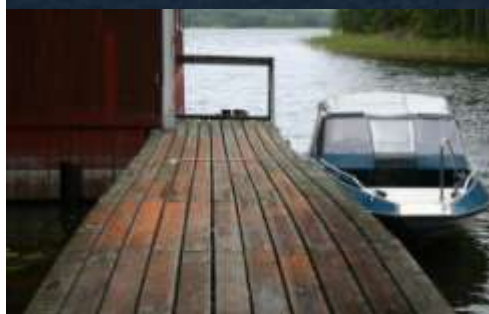

Kylä Harvion ja Pitkäpohjanlahden rannalla

Anttolan keskustan maisemasuunnitelma

Leena Lahdenvesi-Korhonen

SISÄLLYS

1 Taustaa.....	4
2 Suunnittelualue ja aineisto	5
2.1 Suunnittelutilanne ja kaavoitus	5
3 Alueen ympäristö.....	7
3.1 Luonnonympäristö	7
3.1.1 Kasvuolosuhteet ja elollinen luonto	7
3.1.2 Vesistöt	8
3.1.3 Paikallisilmasto	9
3.2 Kulttuurimaiseman kehitystä	9
3.2.1 Keskeiset talot, tilat ja rakennukset	10
3.2.2 Tiestön kehittyminen.....	12
4 Anttolan maiseman muutos.....	13
5 Anttolan taajamamaiseman kehittämisaalueet.....	16
6 Rakennettu ympäristö ja sen hoito.....	16
6.1 Kirkonmäki	17
6.2 Keskusraitti.....	23
6.3 Satama ja ranta-alue.....	25
6.4 Muut rakennetut kohteet	26
7 Maisemanhoito ja toimenpide-ehdotukset.....	29
8 Yleisiä ohjeita ja suosituksia maiseman hoitoon	49
8.1 Rakentaminen	49
8.2 Pihapiirit ja rakennukset	49
8.3 Pihapiirin kasvillisuus	50
8.4 Vieraslajit ja niiden torjunta	53
8.5 Reunavyöhykkeet ja metsämaiseman hoito	54
8.6 Viljelysmaisema ja luonnon monimuotoisuus	56
8.7 Muinaisjäännökset	57
9 Tukea ja rahoitusta maisemanhoitoon	58
9.1 Avustus rakennusperinnön hoitoon	58
9.2 Museoviraston entistämisavustus	59
9.3 Työllistämistyöt.....	60
9.4 Leader-toimintaryhmän rahoitus	60
9.5 Maatalouden ympäristötuen erityistuet ja Ei-tuotannolliset investoinnit	61
9.6 Arvokkaiden metsäelinympäristöjen rahoitus	63
9.7 Laidunpankki	64
10 Lähteet.....	65

Liitteet

Suunnitelman indeksikartta

Suunnitelman merkinnät

Suunnitelmakartat: S1- S4

Kansikuvat

Hovilaisen kokoelma/ Mikkelin kaupungin museoiden kuva-arkisto

Aleksi Lehkosen perikunta

Anttolan historia / Matti Väättämoinen

Leena Lahdenvesi-Korhonen

Valokuvat

Leena Lahdenvesi-Korhonen ellei toisin mainita

Piirrokset

Leena Lahdenvesi-Korhonen

1 Taustaa

Anttolan keskustan maisemanhoitosuunnitelman tavoitteena oli tuottaa tietoa alueen maiseman arvoista, ongelmista ja laatia niiden pohjalta sekä yksityiskohtaisempiin kehittämissuunnitelmiin, mutta myös jo käytännön hoitotoihin ohjaava hoitosuunnitelma.

Suunnittelu käynnistettiin kesällä 2009 keräämällä aluetta koskevaa olemassa olevaa aineistoa sekä järjestämällä kyläkävelytapahtuma. Alueeseen on tutustuttu lukuisilla maastokäynneillä syksystä 2009 syyskuuhun 2010. Alueella on pidetty kaksi yleisötilaisuutta: ensimmäinen suunnittelun käynnistyessä 12.11.2009, toinen suunnittelutyön lopussa 25.9.2010.

Työtä varten on kerätty aineistoa myös maanomistaja- ja asukaskyselyllä. Maisemasuunnitelma on osa Anttolan Maa- ja kotitalousseuran 'Anttola Satamasi Saimalla' -hanketta. Hanketta rahoittaa Veej'jakaja ry. Suunnitelma on laadittu vuorovaikutuksessa alueen asukkaiden ja maanomistajien kanssa. Yhteyshenkilöinä ovat tilaajan Anttolan Maa- ja kotitalousseuran puolesta toimineet seuran puheenjohtaja Eila Leppänen ja sihteeri Taina Harmoinen. Maisemasuunnitelman on laatinut maisemasuunnittelija FM, tutkija (maisema-arkkitehtuuri) Leena Lahdenvesi-Korhonen Etelä-Savon Maa- ja kotitalousnaisten piirikeskuksesta, ProAgria Etelä-Savosta.

Ohjeita alueen rakennusperinnön hoitoon on laadittu rakennusarkkitehti ja rakennuskonservattori Maria Luostarisen kanssa Arkkitehtitoimisto Heikki Kirjalainen Oy:stä. Kaavoituskatsauksen on koontanut kaavoitusarkkitehti Arja Hartikainen Mikkelin kaupungilta.

Työssä ovat auttaneet lukuisat eri tahot, lämmin kiitos heille kaikille ja etenkin Arja Hartikaiselle ja Maria Luostariselle sekä Mikkelin kaupungin kartastoteknikko Harri Penttilälle. Erityiskiitos Eila Leppäselle ja Taina

Harmoiselle pyyteettömästi työstä oman asuinalueen kehittämisessä ja yhteistyöstä suunnittelun eri vaiheissa.

2 Suunnittelualue ja aineisto

Suunnittelualueen muodostavat Anttolan ydin keskusta sekä sisääntulotiet risteysalueineen. Yksityiskohtainen suunnittelu ei kosketa yksityisiä kiinteistöjä. Niitä varten on koottu yleisiä maisemanhoitosuosituksia raportin loppuun. Suunnitelmassa on kuitenkin nostettu esiin maisemallisesti huomionarvoisia myös yksityisessä omistuksessa olevia kohteita. Raportista on myös jätetty pois maanomistajien toivomuksesta joitakin Anttolan keskustan keskeisiä maisemallisesti huomionarvoisia tai kehittämiskohteita.

Työssä on käytetty tausta-aineistona alueesta aiemmin laadittuja selvityksiä ja suunnitelmia sekä aluetta koskevia karttoja, valokuvia ja kirjallisuutta. Aineistona on käytetty myös asukkaiden- ja maanomistajien kanssa käydyissä keskusteluissa, asukaskyselyssä ja yleisötilaisuuksissa esiin tulleita tietoja.

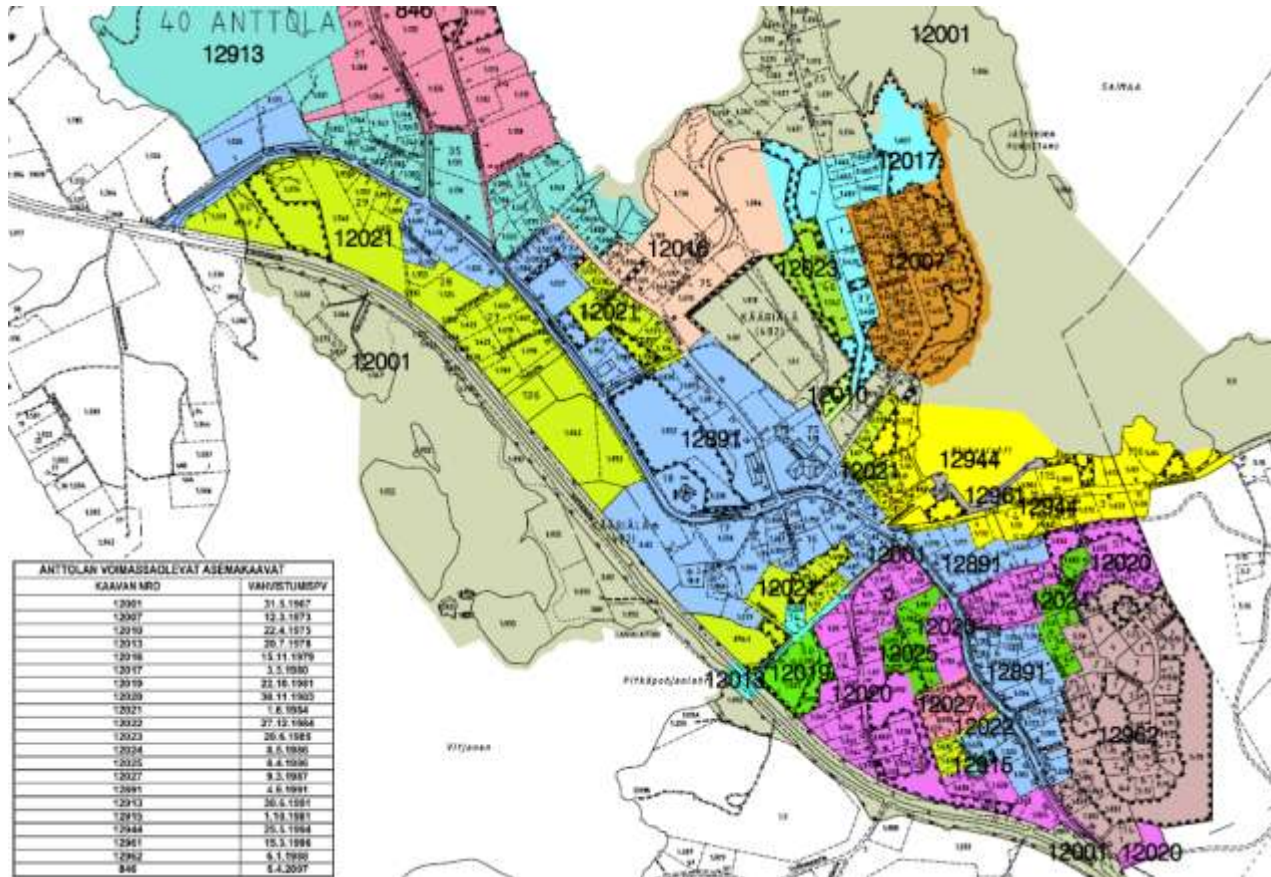
Alueeseen on tutustuttu yhteensä seitsemänä maastopäivänä, eri vuodenaikoina. Pääosan maastokäynneistä suunnittelija on tehnyt yksin. Alueeseen on tutustuttu myös yhdessä tilaajan edustajien Eila Leppäsen sekä Taina Harmoisen sekä yhdessä anttolalaisten kanssa ja seurakunnan edustajien kanssa kyläkävelytapahtumassa. Rakennusperintöä on tutkittu maastossa Maria Luostarisen kanssa. Alueesta on kerätty maastotöiden yhteydessä runsas valokuva-aineisto eri vuodenaikoina.

2.1 Suunnittelutilanne ja kaavoitus

Anttolan kirkonmäki kuuluu valtakunnallisesti merkittäviin kulttuurihistoriallisiin ympäristöihin (RKY) (Museovirasto 2010). RKY on Museoviraston laatima inventointi, joka on valtioneuvoston päätöksellä 22.12.2009 otettu maankäyttö- ja rakennuslakiin perustuvien valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden tarkoittamaksi inventoinniksi rakennetun kulttuuriympäristön osalta 1.1.2010 alkaen. Valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita koskeva valtioneuvoston päätös on tullut voimaan 30.11.2000 ja sen tarkistus 1.3.2009. Valtakunnalliseen inventointiin valitut kohteet antavat alueellisesti, ajallisesti ja kohdetyypeittäin monipuolisen kokonaiskuvan maamme rakennetun ympäristön historiasta ja kehityksestä.

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet koskevat alueen suunnittelua. Niitä toteutetaan kaavoituksessa ja viranomaistoiminnassa. Anttolan kirkonkylän ensimmäinen rakennuskaava on laadittu 1960-luvun lopulla. Sitä on yhä voimassa suunnittelualueen laitamilla (Anttolantie, hautausmaa, Sahalantie, Torkkelintie). Kaavaa on sittemmin useaan otteeseen muutettu – toteutumista ovat estäneet mm. rakennuspaikkojen maasto-olosuhteet tai kiinteistöjaotus. 1970-luvun asemakaavat, eli aiemmat rakennuskaavat, ovat voimassa urheilukentän ja Uimalanseudulla sekä Sahalantien kahta puolen. 1980-luvun asemakaavoja on voimassa Anttolantien ja Mikkelin tien välisellä alueella, Veeranvuorella sekä palasina Kanerva- ja Taipaleenteiden varressa.

1990-luvun asemakaavoissa on ratkaistu uudelleen taajaman toiminnallisesti keskeiset alueet (liike-elämän, yleisen rakentamisen, kirkon ja sataman alueet, Mikkelin tien parantaminen) ja ns. Taipaleenlahden ranta-alue. 2000-luvun ns. uuden kunnan aikaisia asemakaavoja tai asemakaavamuutoksia on tehty Pölkinlahden ja Luorueenlammen alueille (pääosin jo suunnittelualueen ulkopuolella) sekä Lotjansaareen.

Kuva. Kaavatilanne (Mikkelin kaupunki)

Anttolan kirkonkylän osayleiskaava on hyväksytty Mikkelin kaupunginvaltuustossa 17.11.2003. Suunnittelualueen osalta se pitkälti toteaa nykyisen maankäytön asemakaavojen pohjalta. Jatkosuunnittelua ja asemakaavojen tarkistuksia varten on kuitenkin esitetty joitakin tavoitteellisia maankäytön muutostarpeita: taajaman halkaiseva kanavavaraus yhdistämään Vitjasen ja Harvion vesistöjä, rakennuskortteleiden ja vapaa- ja viheralueiden rajojen tarkistamisia sujuvien ja jatkuvien viherväylästäjien turvaamiseksi, maaseutumaisesti rakennettujen viljelytonttien jakamista ja tiiviimmin rakentamista, Lotjansaaren kehittämistä vieras-satamana ja venehuoltopaikkana (asemakaavamuutos tehty) sekä yhden toteutumattoman huoltoasemavaruksen poistamista päätien varresta. Yleiskaavaan on rasteroitu alue, jonka kyläkuvan vaaliminen ja hienovarainen kehittäminen on erityisen tärkeää.

Ympäristöministeriö on vahvistanut Etelä-Savon maakuntakaavan 4.10.2010. Kaavaan sisältyy useita aluevarauksia, mm. valtakunnallisesti merkittävä maisema-alue.

Ruskea ympyrä kuvaa taajamatoimintojen ja paikalliskeskuksen aluekohdetta, sinisellä rajattu vaakaviivoitettu alue maV 552 on Anttolan kirkonkylän ja sataman valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö ja maisema. Kylien, rantojen ja vesireittien teemaa kantavan alueen kohteina on erikseen mainittu Anttolan kirkko, Seurantalo Koivula, Sataman alue ja Ruumishuone. SR 636 merkintä tarkoittaa kirkkolailla suojeltua Anttolan kirkkoa. a 8.2 merkintä luettelee Anttolan taajaman muina suojelukohteina Museon (entisen lainajyvästön), seurakuntatalon ja Kaikukallion tanssilavan – näistä valtakunnallista merkitystä on Museolla ja muilla maakunnallista arvoa. Lsv 211 merkintä, joka liittyy sinisiin pallukkaviivoihin, osoittaa Anttolan vierasvenesataman ja musta ehyt viiva osoittaa kantatien.

Kuva. Ote maakuntakaavasta (Etelä-Savon maakuntaliitto).

3 Alueen ympäristö

3.1 Luonnonympäristö

3.1.1 Kasvuolosuhteet ja elollinen luonto

Kallioperä määrittää alueen korkokuvan, maiseman perusmuodot, suuntautuneisuuden ja mittasuhteet. Kallioperä vaikuttaa myös kasvillisuuteen. Happamat ja heikosti rapautuvat kivilajit (gneissit, graniitit) ovat niukkaravinteisia. Emäksiset ja helposti rapautuvat kivilajit ovat ravinteikkaampia. Happamat kivilajit rakoilevat emäksisiä kivilajeja runsaammin ja rakoilu vaikuttaa mm. pohjaveden muodostumiseen¹.

Anttolan kallioperä on kiillegneissisiä ja maaperä kivistä moreenia. Paikoin kiillegneissi tulee näkyviin moreenin alta jyrkkinä kallioina. Savi puuttuu lähes täysi ja vähäiset turvemaat sijaitsevat ahtaissa laaksoissa². Mannerjäätikön suuntaisia pohjamoreenista kerrostuneita selänteitä eli drumliineja on runsaasti mm. Hovinkylän-Kääriälän välisellä alueella ja Pitkälähden kylällä³.

¹ Iisakkila 1988:24

² Haara 1993:13-17

³ Mikkelin Seudun Ympäristökeskus 1998:8

Topografialtaan rajattu suunnittelualue on kirkonmäkeä ja Kaikukalliota lukuun ottamatta vain loivasti kumpuilevaa. Muutoin Anttolan topografiaa luonnehtivat voimakkaat korkeusvaihtelut. Kalliomäet, moreenikummut ja -selänteet ovat maisemassa voimakkaasti erottuvia ja korkeita.

Kuva: Mikkelin kaupunki.

Anttolan metsämaasta on lehtoja ja lehtomaisia kankaita niin 17%, tuoreita kankaita 48 %, kuivahkoja kankaita 27 %, kuivia kankaita noin 3 % ja karukkokankaita noin 0,4 %. Soita on metsämaasta noin 4 %. Metsäkuvaa kokonaisuudessaan hallitsee männiköt tai mänty-koivu -sekametsät. Metsäluonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeitä ominaispiitteitä, kuten vanhoja ja järeitä puita tai lahoppuustoa, luonnontilaisia puroja tai soita, on Anttolan ja suunnittelualueella vähän.

Suunnittelualueella ei ole tiedossa inventoituja arvokkaita luontokohteita. Anttolan linnusto on edustavimmillaan Luonterin, Harvion ja niiden eteläpuolisten vesialueiden rannoilla, kulttuurilajisto on keskittynyt kirkonkylän läheisille viljelymaille.

3.1.2 Vesistöt

Anttolan päävesistön muodostaa Saimaan korkeudella oleva Luonteri. Luonterista pohjoiseen lähtee kapeampi Siikavesi. Luonterin ja Siikaveden yhtymäkohdassa ulottuu länteen päin liki 10 km pituinen Pitkälahti. Anttolan keskusta sijaitsee kapealla kannaksella, jonka toisella puolella on Vitjanen eli Pitkähöyrylahti ja toisella puolen Harvionselkä, mikä etelässä yhtyy kolmen kapean salmen kautta Sappulanselkään ⁴.

Anttolassa on kaikkiaan vesistöjä n. 106 km² eli yli 29 % prosenttia entisen kunnan pinta-alasta. Anttolan itäosissa vesialueiden osuus koko pinta-alasta on jopa 30-50% ⁵.

⁴ Haara 1993:16-17

⁵ Mikkelin Seudun Ympäristökeskus 1998:8

3.1.3 Paikallisilmasto

Ravinteikkaan moreenimaan ja kallioperän lisäksi alueen kasvuolosuhteisiin vaikuttavat suotuisasti alueen vesistöt. Harjut ovat niin sanottuja paahdeympäristöjä, joita leimaavat ravinneolojen lisäksi erityislaatuiset ilmasto- ja valaistusolot. Tuulisuus suojaa hallalta ja vaikuttaa mm. harjualueiden peltomaihin suotuisasti kuivattamalla rinnepellot laaksojen pelloja nopeammin. Kasvillisuudella on merkittävä vaikutus varsinkin paikallis- ja pienilmastoon. Tiheä kasvillisuus estää auringonsäteilyn pääsyn lähelle maanpintaa. Sen sijaan aukealla paikalla aurinko pääsee paistamaan suoraan, joten päivän keskilämpötilat nousevat huomattavasti korkeammiksi kuin varjoisassa ja suojaisassa metsässä.

Vesistö tasaa lämpötilaeroja. Vesi lämpenee maata hitaammin, mutta myös viilenee hitaammin. Kun maa on jo viilennyt, vesistö edelleen vapauttaa lämpöä ympäristöön. Anttolan paikallisilmastoon vaikuttavat etenkin alueen suuret järvet. Järvet toimivat tehokkaina lämmönvaraajina ja vähentävät siten mm. halloja ⁶.

Korkeus vaikuttaa merkittävästi alueen paikallisilmastoon. Samalla kun maaston korkeus kasvaa, auringon suora säteily ja tuulisuus kasvavat, mutta ilmanpaine, ilmankosteus ja lämpötila laskevat. Erityisesti tyyninä ja selkeinä öinä kylmä, raskas ilma valuu kaltevalla maalla alaviin kohtiin maastossa, ja siksi öisin rinteiden alaosissa on kuitenkin kylmempää kuin rinteiden yläosissa.

Rinteiden suunta ja kaltevuus vaikuttavat voimakkaasti suoran säteilyn määrään ja on oletettavaa, että etenkin alueen avoimet etelärinteet saavat paljon auringonsäteilyä ja pohjoisrinteet vähiten. Etelärinteillä on siis selvästi kuivempaa ja lämpimämpää, mikä vaikuttaa myös kasvillisuuteen. Vuorokauden lämpötilamaksimi saadaan yleensä lounaisrinteellä ja minimi pohjoiskoillis- tai koillisrinteellä.

3.2 Kulttuurimaiseman kehitystä

Anttolan seudulla on asuttu hyvin pitkään. Vesistöt ovat turvanneet hyvät kulkuyhteydet ja ravinteikas moreenimaa ja suotuisa ilmasto ovat edesauttaneet varhaisessa asuttamisessa. Vanhimpia merkkejä ihmisten liikkumisesta seudulla ovat kivikaudenaikaiset irtolöydöt ja kalliomaalaus Siikaveden itärannalla.

Anttolan alue on aikoinaan kuulunut Savilahden eli Mikkelin pitäjään. Savilahti, Mikkelin pitäjän edeltäjä, oli laajimmillaan 1400-luvun alussa, jolloin se oli myös Savon ainoa pitäjä. Pitäjän itä- ja pohjoisosat lohkaistiin vuonna 1442 Juvan seurakunnaksi ja 1500-luvun alussa vielä Savilahti jaettiin Visulahden ja Pelloksiemen hallintopitäjäksi. Anttolan alue kuului näistä pääosin Pelloksiemeen. Anttolan alueen kyläjako vakiinnutettiin vuoden 1664 maantarkastuksessa ja talojenpaikat mainitaan maantarkastuskirjassa ensimmäisen kerran juuri v. 1664 alkaen⁷.

⁶ Mikkelin Seudun Ympäristökeskus 1998:7

⁷ Haara 1993

3.2.1 Keskeiset talot, tilat ja rakennukset

Suuri osa Anttolan maa-alasta on entisiä Anttolan kartanon tiluksia. Kartano syntyi, kun liivinmaalainen aatelismies Menschik Baranoff sai 1600-luvun alussa Etelä-Savosta laajan läänityksen ja rakennutti asunnokseen Anttolan kartanon. Kartanon isännistä eversti Klaus Johan Baranoff 1660-luvulla ja vänrikki Erik Johan Wirilander 1780-luvulla suunnittelivat alueelle oman seurakunnan perustamista, mutta vasta 1867 Anttolasta muodostettiin Mikkelin rukoushuonekunta (senaatin luvalla 14.3.1867) ja 1872 oma seurakunta. Anttolan kunta aloitti toimintansa 1875. Anttolan kirkon noustessa Harvion ja Vitjasen väliselle kannakselle Anttolan kartanon maalle. Muutamia kunnan ja seurakunnan kiinteistöjä lukuun ottamatta muut rakennukset olivat kartanon maille rakennettuja mäkitupia.

Päätytornillinen ristikirkko rakennettiin Juvan aiemman kirkon hirsistä ja se valmistui 1871 rakennusmestari Henrik Fagerlundin johdolla. Tontin lahjoitti Anttolanhovin omistaja, eversti Rosenberg.

Kuva: Historian kuva-arkisto/Museovirasto

Kaksi vuosikymmentä myöhemmin kirkon kattoa muutettiin, rakennus vuorattiin ja rakennettiin päätytorni lääninarkkitehti Axel Loenbomin piirustusten mukaan. Kirkon sisätilojen nykyinen asu on peräisin arkkitehti Alvar Aallon suunnitelmien mukaisesta korjauksesta 1924-1926.

Kirkonkylä laajeni jo 1800-luvun lopulla Kääriälän kylän puolelle. Kirkko oli rakennettu Anttolan kylän itärajan tuntumaan ja pappila rakennettiin v. 1900 parin kilometrin päähän kirkosta Kääriälän kylän puolelle. Pappilaan johtavan rantatien varteen rakennettiin Anttolan kirkonkylän ensimmäinen kansakoulu pappilan maasta lohkotulle tontille. Kääriälän puolella toimi myös kauppaliike ja sinne syntyi mäkitupa-asutusta. Kirkonmäen alarinteeseen v. 1876 muurattiin kivinen lainajvästö. Hieman lainajvästöstä alaspäin, vastakkaisella puolen tietä on 1870-luvun lopulta alkaen toimi reservimajatalo.

Ensimmäinen hautausmaa perustettiin ns. kirkkotontin toiseen päähän ja vihittiin käyttöön v. 1871. Kirkon ja hautausmaan väliin rakennettiin pitäjätupa 1870-luvun alussa. Hautausmaan aitaamisesta kivillä tehtiin päätös kolme vuotta myöhemmin ja portin pieleen rakennettiin ruumispaareille liiteri. Jo 10v. myöhemmin hautausmaan todettiin sijaitsevan liian lähellä asuinrakennuksia ja vireille laitettiin uuden hautausmaapaikan etsiminen. Uusi hautausmaa kauppias Ruhasen pellon vieressä otettiin käyttöön v. 1890. Muutto kirkonkylään ei ollut 1800-luvulla ja 1900-luvun alussakaan kovin vilkasta ⁸.

⁸ Haara 1993

Kirkonmäestä rakentui nykyisen rakenteinen kokonaisuus 1870-luvulta 1950-luvulle. Vanha pappila Ristonlahdessa oli etäällä keskustasta ja uusi pappila rakennettiin v. 1957 kirkonmäelle seurakuntatalon viereen. Sodanjälkeisen jälleenrakennuskauden kunnantalo, lääkärintalo, terveystalo, seurakuntatalo ja pappila muodostavat arkkitehtuuriltaan nykyisellään yhtenäisen kaaren kirkonmäelle.

Terveystalon yhteydessä toimi alun perin lääkärin asunto, neuvola ja kirjasto. Rakentamiseen saatiin lahjoitusvaroja Ruotsista.⁹ Useimmat rakennukset ovat nykyisin asuinkäytössä.

Jännintaipaleen kanavointityötä oli suunnittelu jo 1880-90 -luvuilla. Kirkonkylän halki suunniteltu kanava olisi toteutuessaan muuttanut merkittävästi kirkonkylän nykyistä maisemakuvaa ja kehitystä nykyiseen.

Sataman ja sitä ympäröivän tiestön ääreen alkoivat ryhmittyä Anttolan kaupalliset palvelut ja niiden rakennukset. Kirkonkylällä oli 1900 -luvun alkuvuosina useita kauppaliikkeitä ja useita kahviloita pääosin niiden yhteydessä, kievaritoimintaakin oli ollut jo 1890-luvun lopulta. Maisemallisesti merkittäviä olivat monet veteen liittyvät toiminnot ja rakenteet mm. venevajat, nuottakiermit, laiturit sekä liikkuvammat rakenteet lotjat ja veneet. Höyrysahtotoimintaa harjoitettiin Koivula rannassa sekä lotjien rakentamista myös aivan kirkonkylän kupeessa.

Kuva: Aleksi Lehkosen perikunta

⁹ Kovanen 2000

Maisemallisesti kirkonkylässä huomionarvoisia ovat jo pitkään olleet myös seurojentalot. Koivulan rakentamisajankohdasta tai rakentajista ei ole tarkkaa tietoa. Talossa on toiminut sahan konttori 1800-luvun lopulla ja 1900-luvun alussa on pidetty mm. mallikanalaa. 1920-30 -luvuilla siellä on ollut posti ja kahvila. 1950-60 -luvuilla Koivula on toiminut kärjäsalina ja jatkokoulun pitopaikkana. Kuva: Anttolan historia / Alpo Syrjäläinen

Kirkonkylän ja sataman maisemassa vesi ja veteen liittyvät rakenteet ovat säilyttäneet oman painopisteensä. Kaupalliset palvelut ja niiden rakennukset ovat vuosikymmeninä muuttuneet eniten. Rakennuspaikat ovat pysyneet ehkä lähes samoina, sataman ja sen puistoalueen ympärillä, mutta ulkoiset rakenteet ovat muuttuneet. Vuosisadan ikäisiä rakennuksia on jäljellä enää vain vähän, muutamat yksittäiset rakennukset mm. Koivula.

3.2.2 Tiestön kehittyminen

Vesitiet ja talvella jäitä pitkin viitoitetut talvitiet olivat pitkään Anttolassa maayhteyksiä tärkeämpiä. Vesitiet eivät pelkästään tarjonneet kultuyhteyksiä vaan tarjosi myös monelle työtä.

Vanhastaan tiet kulkivat pihojen kautta. Ihan alkuun saattoi olla vain polku, joka sitten kului ja leveni tieksi. Jalankulkijalle ja hevoselle tien mutkaisuudella ja mäkisyydellä ei ollut juurikaan merkitystä. Maastoesteet kierrettiin ja tie hakeutui luonnostaan helpommin kuljettaville paikoille: harjujen ja selänteiden korkeimmille kohdille sekä alavassa maastossa tasaiselle penkereelle ja usein polut veivät vesistön ääreen.

Merkittäviä vaiheita teiden historiassa ovat olleet vakituisten ratsureittien syntyminen 1500-luvulla, pääreittien kunnostaminen kärryteiksi 1700-luvulla ja 1900-luvun moottoriliikenteelle ja muun muassa maatalouden raskaalle kalustolle soveltuneiden teiden rakentamisen alkaminen. Tiet olivat mutkaisia ja luonnonmaaston muotoja myötäileviä aina 1960-luvulle saakka.

Päätiet ovat olleet jo varhain huomattavia avoimia väyliä, sillä keskiajalta periytyvien säännösten mukaan maantien oli oltava aluksi kymmenen kyynärää eli noin kuusi metriä leveä ja jo vuonna 1883 leveydeksi määrättiin 12 kyynärää eli seitsemän metriä. Samalla määrättiin, että tien varsilta tuli raivata pensaikkoa pois kolmen kyynärän (n. 1.8m) leveydeltä oijen ulkoreunasta. Käytännössä lakia ei aina noudatettu ja tiet ovat saattaneet olla tuolloin vielä määräyksiä kapeampia ¹⁰.

¹⁰ Pakarinen 1994

V. 1871 Anttolassa vain Hovista kulki jonkinlainen tie Juva-Mikkeli -tiehen, muutoin teitä ei juuri ollut. Tieverkko kuitenkin laajeni seuraavina vuosina, kun kylän sisäisiä teitä alettiin tehdä. Uusi tiesuunta otettiin vuonna 1909, kun kyläteiden rakentamisen rinnalla alettiin suunnitella Puumalan ja Anttolan, kirkonkylien välistä tietä. Tietä rakennettiin v. 1914. V. 1920 Anttolassa oli yleisiä maanteitä 11.5 km ja kyläteitä 37 km¹¹. Anttolan keskustan ohittava nykyinen Mikkeli-Imatra -tien linjaus, Pitkähajalahden eli Vitjasen halki, rakennettiin 1960-luvun alussa.

4 Anttolan maiseman muutos

Kulttuurimaiseman muutosta on arvioitu kolmijakoluokituksella: *positiivinen muutos*, *nolla muutos* tai *negatiivinen muutos*. Lisäksi lähinnä nykymaisemakuvan negatiivisia maisemamuutoksia on sen lisäksi arvioitu kolmijakoluokituksella: *vähäiset muutokset*, *korjattavissa olevat muutokset* ja *peruuttamattomat muutokset*.

Vähäiset muutokset liittyvät yleensä tilapäisiin olosuhteisiin maisemassa. Tällaisia ovat rakentamisen aiheuttama tilapäinen epäsiisteys ja maakasat, erilaiset maahan kaivettavat linjat (ellei hävitetä samalla esim. vanhaa kiviaitaa), yksityinen roskanpolttopaikka tien varressa, ränsistyvät rakennukset. Näihin muutoksiin voidaan vaikuttaa joko yhteisesti tai yksityisesti ja saattaa tilanne kuntoon siivoamalla, maalaamalla ja kunnostamalla, tasoittamalla maakasat tai purkamalla. Vähäisten muutosten hallinnan avuksi suunnitelmaan on koottu yleisiä maisemanhoidon suosituksia ja ohjeita.

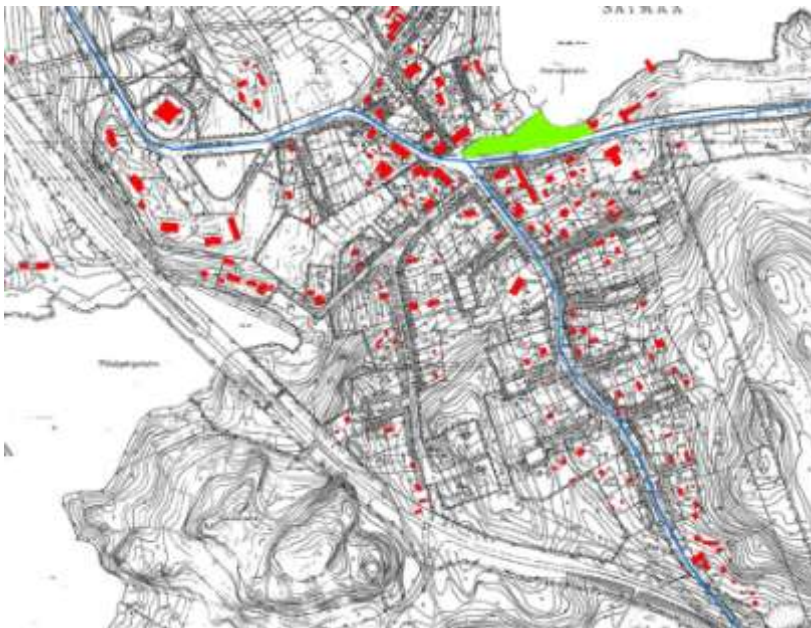
Korjattavissa olevat muutokset ovat vähäisiä muutoksia suuritöisempiä tai pitempivaikutteisia. Taloudelliset seikat saattavat tehdä niistä lähes peruuttamattomia (esim. pellonmetsitys). Metsänreunojen hakkuu keskeisellä näkymäalueella korjautuu ihmisen aikajänteellä hitaasti, vaikka peruuttamatonta muutosta ei tapahtuisikaan. Samoin ympäristöön sopimaton rakennusmuoto tai väri on korjattavissa, joskin silloin pitää yleensä olla riittävä toiminnallinen syy. Korjattaviin muutoksiin voidaan vaikuttaa hyvällä ennakkosuunnittelulla. Korjattavissa oleviin muutoksiin on erityisesti keskitytty suunnitelman kohdekohtaisissa hoitosuosituksissa.

Peruuttamattomat muutokset maisemassa liittyvät yleisimmin rakentamiseen. Maanpinnan muokkaaminen ja maamassojen siirto, uusien tielinjojen rakentaminen ja vesistöjen pirstaloituminen ja mm. rakennusten ja kiviaitojen purkaminen ovat esimerkkejä peruuttamattomista muutoksista. Vaikka muutos olisi peruuttamaton, ei sen silti tarvitse olla silmiinpistävä. Tietyn ylimenovaiheen jälkeen muutos saattaa hyvinkin sopeutua ympäristöönsä. Kielteisiä peruuttamattomia muutoksia ovat esim. laajassa mitassa tapahtunut peltojen ottaminen rakennuskäyttöön, vanhojen rakennettujen ympäristöjen muuttaminen niihin sopimattomilla rakentamisella ja teiden korotukset vanhoissa miljöissä. Peruuttamattomiin maisemamuutoksiinkin voidaan usein kuitenkin vaikuttaa maisemakuvaa korjaavasti. Jos ei itse

¹¹ Haara 1993:226-227

muutoksen tai häiriöön voida vaikuttaa, voidaan sen lähiympäristössä tehdä toimenpiteitä, jotka vähentävät ja pehmentävät negatiivisen vaikutuksen määrää. Myös näihin on kiinnitetty huomioita kohdekohtaisissa hoitosuosituksissa.

Anttolan maisemakuva on muuttunut viimeisen 100 vuoden aikana avoimesta, väljästä pienimittakaavaisesta kirkonkyläympäristöstä hieman rakennusmassoiltaan isompimittakaavaiseen ja asutumpaan. Asutus on levinnyt toisaalta vesistöjen myötäisesti, mutta ennen kaikkea kylänraitin ja tiestöjen varteen ja 1960 -luvulta alkaen kaavoituksen mukaan. Rakentaminen on ollut pääosin olemassa olevan rakenteen täydennysrakentamista, laajamittaista peltöjen rakentamista ei aivan keskustaa-ajamassa ole tapahtunut lukuun ottamatta asuinalueita Anttolatalosta ja koulukeskuksesta pohjoiseen ja Kirkonlahden pohjoisosaa.

Anttolan keskustan
asutusrakenne v. 1960.

Merkinnät:
 rakennus
 sataman puisto

Anttolan keskustan
asutusrakenne v. 2010.

Merkinnät:
 julkinen rakennus
 maiseman arvokohde
 muut rakennukset
 sataman puisto

Kirkonmäki ja satama puistoineen ovat säilyneet poikkeuksellisen pitkään maisemarakenteeltaan samanmuotoisena.

Kirkonkylä 1975. Kuva: Anttolan historia / Anttolan kunnan Anttola 2009.
valokuvakokoelma

Maiseman negatiivisista muutoksista peruuttamattomia ovat vain vesistöjen ja etenkin Pitkähänlanen eli Vitjasen pilkkoutuminen tierakentamisessa. Osa jo hävinneistä vanhoista rakennuksista nykypäivään säilyneinä olisivat luultavammin maiseman kiintopisteitä ja arvokohteita. Korjattavissa olevia negatiivisia muutoksia ovat etenkin sulkeutuneet vesistöjen reunametsät sekä kirkonmäen sulkeutuneet puistometsät ja keskeiset peltoalueet sekä vanhat niityt. Vielä korjattavissa olevia ovat monet yksittäisten arvorakennusten rakenteelliset ja 'kosmeettiset' ongelmat.

5 Anttolan taajamamaiseman kehittämisalueet

Anttolan maisemassa nousee selkeästi esiin muutamat tarkempaa suunnittelua ja kehittämistä odottavat alueet. Maiseman kehittämisalueita ja teemoja ovat etenkin satama ja siihen rajoittuvat toiminnot (A), Pitkäpohjanlahden elävöittäminen ja maisemallinen hyödyntäminen risteysalueena (B), kirkonmäen maisema-arvojen esiintuominen (C), jo sulkeutuneiden alueiden avaamisen mahdollisuuden tutkiminen (D), Anttolan keskustan näköalapaikan ympäristön mahdollisuuksien arvioiminen (F), sekä maiseman uusien toimintapisteiden, kuten kierrätyspisteet, sovittaminen ympäristöönsä (E ja G).

- A. Satama ja ydin rakennettu keskusta
- B. Pitkäpohjanlahti, Vitjasenlahti
- C. Kirkonmäki
- D. Vanha viljelyalue
- E. ja G. Kierrätyspisteympäristöt
- F. Kaikukallion ympäristö

6 Rakennettu ympäristö ja sen hoito

Anttolan keskustaa leimaa ajallinen kerrostuneisuus ja toimintojen segmentoituminen. Asuminen, hallinto ja kuntapalvelut ovat pysyneet hillitysti niille varatuilla alueilla, mutta ydin keskustassa asuminen ja liikerakennukset limittyvät yhä toisiinsa sekoittuen. Tehorakentamisen paine ei ole ajanut pienasumista tyystin uusille asuntoalueille.

Pienet ja keskikokoiset asuinrakennukset, joita on yhä jäljellä paljon, edustavat alueen vanhinta kerrostumaa. Ne piristävät kaikkia kolmea Anttolaan saapumisen alueita, risteyskiä ja keskustaan johtavia teitä. Erityisesti siksi, että ne ja tienvarren jälleenrakennusajan pihapiirit ovat kauniisti hoidettuja. Rintamamiestalot tuovat keskustaan ryhtiä yksinkertaisuudessaan ja seuraintalot arvokkuutta jyhkeydessään. Uudisrakennukset ovat sijoittuneet pääosin ydinalueen reunoille, eivätkä ne ole korvanneet kaikkea vanhaa alleen.

Anttolan vahvuudeksi voisikin nostaa monimuotoisuuden ja pienmittakaavaisuuden, kunhan sen nykytilasta pidetään huolta ja uudisrakentamisen volyymit aisoissa. Saaristolaisuus on voimakkaasti läsnä kesäisessä vesiliikenteessä ja järvimaiseman vuodenajan vaihteluissa. Teemaa ei tarvinne erityisesti alleviivata, vääränlainen korostus voi tehdä siitä irrallisena irvikuvan.

6.1 Kirkonmäki

Anttolan kirkonmäki edustaa kahden aikakauden muovaamaa kirkonkylän keskustaa perinteisine julkisine rakennuksineen. Eri aikakauden rakennukset sulautuvat kokonaisuudeksi, koska 50-luvun talot ovat arkkitehtuuriltaan toistensa kaltaisia. Lisäksi niitä yhdistää salskeaksi kasvanut mäntymetsikkö.

Alue on säilyttänyt kirkkaana aikansa tyylin, sen voima on yhtenäisyydessä, yksinkertaisuudessa ja harkituissa yksityiskohdissa. Tulevien toimenpiteiden suunnitteluun, olivat ne sitten korjaus- tai täydennysrakentamista tai ympäristötoita, kannattaa oikeasti panostaa.

Jotta rakennuskannan ajallinen tunnistettavuus säilyisi, ei alueelle kannatta tuoda uusia, ajalle vieraita rakennusmateriaaleja tai detaljointia tai avoimelle mäntykankaalle outoja kasvilajeja. Oleellista on säilyttää yksikertainen selkeys ja hienovaraiset yksityiskohdat mikä liittyy rakentamiseen. Näin on tähän mennessä meneteltykin.

Alue sietää rajoitetusti ja perustellusti lisärakentamista siltä osin, kun nykyajan uudet toiminnot sitä edellyttävät. Esim. jätehuolto on jäänyt vailla sille korvamerkittyä suojaa. Suurempia autokatoksien rakentamista kannattaisi välttää. Täydennysrakentamisen mallia voi hakea historiallisista viitekehyksistä, silti sortumatta uusvanhaan. Ja kannattaa muistaa, että pienilläkin aluerakenteen elementeillä on vaikutusta yleisilmeeseen, tällaisia ovat ulkovalaisimet, autolämmityspylväät ym. Ne voidaan valita siten, että ne tukevat alueen arkkitehtuuria.

Jatkossa korjausrakentamisen tekniset vaateet tulee asettamaan haasteen ominaispiirteiden säilyttämiselle. Kunnostukset jouduttaneen tarkastelemaan mm. lämpötaloudellisen suurennuslasin läpi, mutta samanaikaisesti ne tulisi ehdottomasti alistaa ulko-arkkitehtuurin säilymisen alttarille!

Kirkko

Kirkko on kylätien ja keskustan keskeisin rakennus.

Toimenpidesuositus: Kirkon tuloteiden ja sisäänkäyntien muutokset ovat aiheuttaneet hämmennystä sisäänkäyntien hierarkiassa. Vanha kahden porttirakennuksen reunustama läntinen sisäänkäynti on

muuttunut kompostialueeksi. Sen arvon voisi palauttaa siirtämällä kompostin taemmas. Myös porttirakennusten välissä kohonnutta eloperäistä maanpintaa tulisi mataloittaa, jotta rakennusten helmat eivät lahoa. Itäinen sisäänkäynti ei liene enää käytössä, siksi sen alkuperäinen, herkkä hiekkapintainen ja luonnonkivistä tehty luiska on säästynyt muutoksilta. Toivottavaa on, että saa olla sellaisenaan vastakin. 1960-luvun portaikko on massiivinen ja ylimitoitettu, mutta yhä käyttökelpoinen. Sen keventäminen voisi olla seuraavan korjauksen asia.

Kirkkomaan yleisilmettä voisi jämäköittää ja täydentää palauttamalla joitakin kadonneita osia, kuten portteja. Liuskekivisen muurin ja läntisen luonnonkiviaidan valurautaiset portit ovat jossain. Sisääntulomuurin yläosassa kasvaa levää, se ei haitanne, koska sammaleet ovat aina kuuluneet kirkon kivirakenteisiin. Sammaleen kasvua voi hillitä kuparilangoilla, jotka viritettäisiin muurin yläosaan. Valuva kuparipitoinen vesi tappaa sammalkasvustoa. Kun sammalta on lopulta häiritsevän paljon, tulisi saumat raapata puhtaaksi ja suorittaa uudelleensaumaus.

Kirkkorakennus voi hyvin, mutta se kaipaa uutta maalipintaa niin kattoon kuin seiniin. Ulkoseiniin parasta olisi pellavaöljymaali historiallisin värein, kattoon soveltuvat uudemman ajan alkydipohjaiset peltikattomaalit.

Nuorisotalo, entinen kunnanvirasto

Toimenpidesuositus: Hirsirunkoinen, vuorattu entinen kunnantalo ja neuvola on esimerkellisessä kunnossa. Toimenpidesuositukset ovatkin lähinnä stilisointia. Pohjoisseinän ryömintätilan huoltoaukon suoja voisi vanerilevyn sijaan olla oikea paneloitu luukku ja - ei mihinkään johtava ovi - kaipaasi sisääntuloportaita alleen. Rakennuksessa on säilynyt kauniit ikkunat 1950-luvulta, niitä ei missään nimessä saisi uusia energiatehokkuuden huumassa.

Kivijalan tuuletus näyttää vajavaiselta. Olisi syytä tarkistaa, missä ryömintätilassa mennään ja onko tuuletusluukkuja lisättävä. Suositus tuuletusluukkujen määrästä on 0,4 – 0,5 prosenttia pohja-alasta.

Lääkäritalo

Toimenpidesuositus: Tämäkin rakennus pihoineen on ylläpidon alla. Mikäli osia joudutaan jatkossa uusimaan, on tärkeää että vuorausmateriaalit mm. suomi-vuorilaudoituksen ja panelointien vuorottelu ja pilasteri-aiheet, ikkunajako ja ovet säilyvät entisenlaisina. Kuusiaidan uudistamiseen ja hoitoon on vinkkejä maisemanhoidonsuosituksissa luvussa 7.

Terveystalo

Hirsipintainen, jyrkkäkattoinen rakennus on komea. Jyhkeydestä huolimatta rakennusta on elävöitetty runsaasti moderneilla, hirsitekniikalle harvinaisilla yksityiskohdilla. Ne ovat 1950 -luvulle tyypillistä, mulkosilmäikkunoita ja rungosta 'irtiotettuja' tuulikaappeja, syvennyksiä, vinosti liitettyjä terasseja, vaakajaotettuja ikkunoita, betonirakenteita.

Toimenpidesuositus: Keskeistä on yksityiskohtien vaaliminen ja talon jyhkeän luonteen säilyttäminen, jolloin katto nousee merkittävävään osaan. Sammalkaton uusiminen on kohta käsillä, jolloin ehdottomasti tulisi pidättäytyä entisessä eli sementti- tai savitiilessä. Tähän kohteeseen sopisi entisen kaltainen matalaprofiilinen tiilityyppi. Keskieurooppalaiset valmistavat vielä sellaista.

Rakennus on säästynyt isolle hirsirakennukselle epätavallisesti hirsipinnalla. Sitäkin tulisi vaalia, koska hirsirungon kunto on vielä hyvä. Mikäli lämmöneristys on tarpeen, hoidetaan se sisäpuolisella, hengittävällä materiaalilla sekä rakenteiden tiiveydellä.

Ikkunat ovat tärkeä osa ajallista tunnistettavuutta, niitä kannattaakin kunnostaa uusimisen sijaan. Yläkertaan on jo kertaalleen vaihdettu ulkovuoraus ja ikkunat. Ikkunat ja ennen varastoissa käytetty lomalaudoitus ovat hieman oudot, mutta yhä käyttökelpoiset. Yläikkunoiden vuorilaudoitus puuttuu. Mallia voi ottaa viereisen ent. kirkkoherranviraston kapeista ja moderneista vuorilaudoista. Ylipäätään, kun rakennuksen yksityiskohtiin kajotaan, tulisi ne toteuttaa vanhan mallin mukaan.

Seurakuntatalo

Suomilaudalla vuorattu, rankorakenteinen seurakuntatalo on arkkitehtonisesti mielenkiintoinen rakennus. Se on samalla rauhallinen, vaihteleva ja yllättävä. Toimintojen porrastaminen talon ympärille on onnistuneesti toteutettu.

Toimenpidesuositus: Seurakuntatalo on jatkuvassa käytössä, jo se takaa rakennuksen hyvinvoinnin. Ulkoisessa kunnossa ei olekaan moitteen sijaa. Alkuperäisiä ulko-ovia kannattaa kunnostaa, koska ne sopivat parhaiten talon arkkitehtuuriin ja maalauksessa palata pellavaöljymaalain, koska lateksi hilseilee jo eteläseinustalla. Maalityypin vaihto voidaan tehdä vaikka seinä kerrallaan.

Vanhat piharakennukset ovat kirkonmäen autenttisimpia rakennuksia. Niistä löytyy samaa yksityiskohdilla herkuttelua kuin päärakennuksissakin.

Sammaloituneet katot kaipaavat kunnostusta. Painepesun ja maito-sementtimaalikäsittelyn yhdistelmällä saadaan katosta kuin uusi. Mikäli kate kuitenkin uusitaan, olisi järjestys seuraava: 1. vanha parempikuntainen tai uusi sementtitiili 2. huopakate kolmiorimoin.

Uusia talousrakennuksia alueelle suunniteltaessa voisi olemassa olevista ammentaa yksityiskohta-, sijoittelu- ja mittakaavavinkkiä. Esim. piharakennukset ovat olleet tällä alueella punamullattuja, saumarimoitettuja ja

harjakattoisia. Pulpettikattokin sopii jätekatoksiin. Uusi piharakennus voi olla hyvin moderni, vaikka se lainaisi olemukseensa palasia vanhoista esikuvistaan.

Pappila

Entinen pappila 1950-luvulta on purueristeinen ja suomi-vuorilaudalla verhottu. Rakennuksen vuoraus ja ikkunat on vaihdettu. On hienoa, että muutoksessa on säilynyt talolle tyypillinen detaljointi mm. nurkissa, joihin ei ole lisätty nurkkalautoja. Samalla tyyllillä tulisi jatkossakin edetä.

Ulkovuoraus kärsii kiusallisesta vaivasta, kaikkialle levinneestä homekasvustosta. On mahdollista ettei vaivasta päästä eroon kuin uusimalla koko vuoraus. Tällöin tulisi katsoa, että puutavara on hitaasti kuivattua, se on höylättyä ja että maaliksi valitaan pellavaöljypohjainen tuote. Aluksi voisi kokeilla, mikä vaikutus olisi tuuletusraon toimivuuden parantamisella. Ja tehdä kokeen, jossa pieneltä alueelta poistettaisiin maalit, pinta höylättäisiin ja pestäisiin home-estoaineella ja lopuksi maalattaisiin pellavaöljymaalilla. Tällöin nähtäisiin onko ongelma pohjassa vai käsittelyaineessa.

Rakennus on ulkopuolisesta lisäeristyksestä huolimatta kylmä. Lämpötekni- sen korjauksen suunnittelun yhteydessä olisi huolella harkittava ne toimenpiteet, jotka oikeasti vaikuttavat lämpimyyteen, mutta eivät samalla tuhoaisi ulkoarkkitehtuuria. Myös korjaushistoria kannattaa selvittää. Sadevesijärjestelmän vuotokohtat tulisi korjata tai mikäli järjestelmä uusitaan, se tulisi tehdä edelleen tuplakourutekniikalla. Syöksytorvet voisivat olla kierteisen IV-putken sijaan sileää syöksytorviputkea.

Pitäjän lainajyvästö

Viljamakasiini on muurattu graniittilohkareista urakkatyönä v.1876 kivimestari Antti Liikasen johdolla. Puutöistä vastasi Kustaa Sattinen.

Toimenpidesuositus: Lainajyvästö on jatkuvan ylläpidon alla, siten sen tulevaisuus on turvattu. Huolestuttavinta on länsipäädyn ja eteläseinän halkeamat, jotka ovat merkki luoteisnurkan erkaantumisesta. Aluksi nurkan elämistä tulisi seurata repeämän leveyttä mittamaalla. Seuraavaksi asiaa voisi edesauttaa halkeamien saumauksella, maanpinnan muotoilulla ja sadevesien ohjauksella (puolipyöreä, kuumasinkitty sadevesikouru sekä kivipesä).

Järeämpiä toimia ovat nurkan perustuksen vahvistaminen tai siderautojen virittäminen. Tarkempi ohjeistus saataneen valvojalta tai tarkemman suunnitelman kautta.

Muurikivien saumoissa käytettäköön jatkossakin kalkkilaastia, mutta reipasta ylisauumausta voisi hillitä ja saumojen viimeistelyssä voitaisiin käyttää karkeaa harjaa. Päätykolmioiden maalaus edelleen italianpunaisella keittomaalilla ja ikkunoiden maalaus sekä kittaus pellavapohjaisilla tuotteilla. Pohjoisseinän yläosissa on alue, joka edellyttäisi pikaista huoltosauumausta. Tuuletusluukut on pidetty viisaasti auki, näin pitää toimia edelleenkin. Kun kattoa uusitaan, olisi kolmiorimatekniikan käyttö suotavaa.

6.2 Keskusraitti

Anttolan keskustan rakennukset muodostavat mielenkiintoisen yhdistelmän eriaikaisia ja -oloisia rakennuksia. Kehitys on ollut tasaista, koska mikään aikakausi ei nouse hallitsevaksi. Pääraitilla on säilynyt osia entisajan tiivistä kylärakenteesta. Sen läheisyydessä on myös harvinaisen paljon yksittäisiä asuinrakennuksia ja pihapiirejä. Olisikin hyvä, että uusi ja vanha voisivat tulevaisuudessa kulkea rintarinnan ja muodostaa ainutlaatuisia kokonaisuuksia. Kannattaa tartuttua olemassa olevaan, koska keskustassa ei nykyisellään ole mitään erityisen häiritsevää tai epäonnistunutta ja koska toive suurista muutoksista voi olla vain epärealistista odotusta. Pienemmätkin toimet ja ennallistamiset ovat merkityksellisiä sekä nykyisen rakennuskannan kunto oleellista.

1960- luvun kerrostalo ja liikerakennus

Keskustaa hallitsee 1960-luvulla rakennettu kerrostalo autotalleineen. Rakennus on sinällään minimalistisuudessaan tyylipuhdas, jopa komea, mutta samalla brutaali aikansa tuote. Ongelma on se, että rakennus on jäänyt lajinsa ainoaksi sijaiten väärässä ympäristössä rikkoen aksiaalisella sijainnillaan katutilan tiiviyn ja muodostaen outoon paikkaan keskusta-aukion, vain autoille varatun.

Toimenpidesuositus: Asuinkerrostalon aukio kaipaisi lisää eloa vaikka kesätorin muodossa tai täydentämistä rakentamalla tai puuistutuksia miljöörakentamisen keinoin. Yksikerroksisen osan kadunvarren tilanjakaja-aihe elävöittää katuja, mutta sitä pitäisi vahvistaa, jämäköittää ja sitoa ympäristöönsä materiaali- tai kenties kasvillisuusvalinnoilla. Rysä-kiinteistön häiritsevin osa on itäpääty, joka valitettavasti tuo särön satamaan johtavan kadunvarsinäkymään. Tuon päädyn sovittamista paremmin katukuvaan istuvaksi pitäisi ideoida, kun rakennusta kunnostetaan tai sen käyttötarkoitus muuttuu.

Asuinrakennuksen autotallin voimakasta siksak -muotoa voisi korostaa rohkealla ovi väreillä ja kerrostalossa käyttää halpojen pellitysten sijaan ajalle ominaisia, aitoja päällystemateriaaleja.

Liikerakennus

Kadun varren viimeinen, autenttisenä säilynyt mansardikattoinen liikerakennus on osa Anttolan katoavaa perinnettä ja identiteettiä.

Toimenpidesuositus: Rakennus on kärsinyt tielinjauksen korotuksesta ja on alaosiltaan heikossa kunnossa. Ongelmia on myös sisäpihan jireissä. Rakennus on korjattavissa, vaikka pelastustoimet ovat mittavia. Säilyessään aidosta kylämiljööstä olisi turvattu jotain hyvin oleellista, vaikka sen hintana olisi tontin rakennustehokkuuden nosto. Täydennysrakentamisen onnistunut lopputulos edellyttäisi historialliseen ympäristöön erikoistuneen ammattilaisen käyttöä. Suomessa ei ole enää säilynyt vastaavista kohteista muodostuneita laajoja kokonaisuuksia, siksi lajinsa viimeiset yksilöt ovat tärkeitä. Silloin historian lukeminen elävästä ympäristöstä olisi jatkossakin mahdollista. Suomalaiselle kylälle on leimallista kerroksellisuus ja kirjavuus, se on käännettävissä voimavaraksi.

K -Kauppa

K-kaupan kiinteistö muodostaa parin viereisen mansardikattoisen rakennuksen kanssa. Mittakaavallisesti ne sopivat tämän kokoiseen kylään ja voisivat korjattuina ja stilisoituna muodostaa sympaattisen parin, jotka saavat toisistaan voimaa. K-kauppa on sinällään tyylikkään yksinkertainen kaupparakennus.

Ulkoista ilmettä voisi parantaa jo poistamalla osa mainostarroista näyteikkunoista tai suunnittelemalla niistä talon henkeen sopivammat, tyylikkäämmät. Mainoskylttien paikkaa voisi harkita uudelleen ja vanha sisäänkäynti voitaisiin ottaa esille, vaikkei sitä käytettäisikään. Takaosan varastosiipi lastaussiltoineen on mielenkiintoisen monimuotoinen. Oleellista on, että alue pidetään siistinä.

On mahdollista, että tien korotus on vaurioittanut runkoa ja se edellyttäisi hirsirungon alaosan korjausta, mikäli rakennuksen säilymiseen halutaan satsata. Myöhemmän ajan toimenpiteitä olisivat esimerkiksi entisen vuoraustyypin ja kattomateriaalin palauttaminen.

6.3 Satama ja ranta-alue

Ranta-alue on osin yhä perinteinen, jatkossa tulisikin miettiä mitä ja miten veden ääreen saa rakentaa. Voisiko se olla vanhojen ranta-rakenteiden palauttamista (esim. venevajat) tai tekniikoiden käyttöön ottoa esim. laiturirakenteissa. Puisto-alue on kaunis, kuten kadun varren rakennuksetkin. Toivottavaa olisi, että sataman aluerakenteet olisivat tähän paikkaan paremmin suunniteltuja. Täydennysrakentamista voisi harkita laitureiden läheisyyteen. Tärkeää on panostaminen suunnitteluun.

Kauppaliike

Entinen osuuskauppa, jonka suunnitelmat ovat toisen maailmansodan alkuvuosilta v.1941. Toteutus lienee jäänyt sodan jälkeiselle ajalle, jolloin työmiehiä oli saatavilla. Rakennus on säilyttänyt hyvin aikansa ilmeen. Vain sokkelia on uudistettu kivijalkalaatoituksella viereen valmistuneen 1960-luvun liikehuoneiston henkeen. Kauppa-ajoilta ovat säilyneet yhä kellari-ikkunat sekä luukut, josta taloon rahdattiin halkoja ja limonadia.

Kiinteistö on ehdottomasti satama-alueen tunnusmerkki ja elävä jäänne. Kunnostuksen osalta rakennus on vedenjakajalla, urakasta olisi vielä mahdollisuus suoriutua niin, että rakennusajalle ominaiset piirteet säilyvät. Se edellyttäisi rappauksen säilyttämistä sileänä ja hierrettynä, maalin palauttamista edelleen kalkkimaalille, katemateriaalin säilyttämistä sementti/savitiilellä ja tyylikkään sadevesijärjestelmän korjaamista. Katto kestää edelleen tiilikaton painon, jos ei niin kattorakenteita voi vahvistaa. Myös ikkunoiden kunnostaminen ja 1940 -luvulle tyypillisen puitejaon säilyttäminen takaisi ajallisen tunnistettavuuden. Sisäpihalle voisi ennallistaa jo puretun varastorakennuksen.

Palolaitos

Rakennuksen kunto on hyvä, vain maalipinta on haalistunut. Roiskerappauksen kestävyyttä edistäisi maalaus käsittely. Jatkohuollon kannalta maalaus kalkkimaalilla olisi tärkeää. Ei kannatta toistaa edellisten sukupolvien virhettä vaihtaa maalityyppiä huonompaan. Kalkkimaalia saa nykyisin myös valmiina teollisena tuotteena. Piha-aita voisi olla perinteisempi ja keittomaalilla maalattu. Aitaan voisi kytkeä jätekatoksen tai aitauksen.

Venevajat

Veneilyhistoria on voimakkaasti läsnä ranta-alueen venevajoissa, joita on satama-alueella jäljellä harvinaisen paljon. Vajoille on tyypillistä monet paikalliset variaatiot niin ulkonäön ja tekniikan suhteen. Tärkeää on, että kantavat rakenteet pidetään kunnossa (tässä tolppiin perustuva), kuten myös se ettei kattomateriaaleiksi tuotaisi täysin vieraita materiaaleja ja että mahdolliset yksityiskohdat laudoitustyyppineen, metsäyhtiöiden merkkeineen säilytettäisiin.

Katot on saatettu koota hukkamateriaalista kuten palapellistä. Siten pelti ei välttämättä ole vieras, kunhan se ei ole voimakkaasti profiloitu ja muovipinnoitettu. Huopa on sopiva tämän tyyppisiin rakennuksiin. Miksei pärekin, kun vaja sijaitsee enempi luonnonmaiseman ympäröimänä. Kuvassa olevien vajojen osalta helmaosien väri vaihtelun hallintaa edesauttaisi luonnonmaalien käyttö. Todennäköisesti maalin veteen liukenevat suolat värjäävät alaosan valkoiseksi.

6.4 Muut rakennetut kohteet

Kaikukallio

Sisätiloiltaan sympaattinen 8-kulmainen tanssilava on rakentunut erikoiselle paikalle kuivalle maalle, kallioiselle mäelle. Tälle lavalle ei pääse soutuveneellä, järvinäkymästäkin näkyy vain kalpea aavistus tihenevän puuston takaa. Lava on sijoitettu kallioiden väliseen poteroon ja virvokkeiden myyntikoju ilmavasti mäen laelle näköalojen äärelle.

Toimenpidesuositus: Vielä 2000-luvun alussa alue oli jäsentyneempi. Silloin portaat eivät olleet niin massiiviset ja myyntikojukin oli sopusuhtaisen kokoinen ja somasti ristikko-kaiteellinen. Lavan tiivissaumatekniikalla toteutettu huopakatto seurasi tiiviisti 8-kulmaista muotoa ja vahvisti katon kekomaisuutta. Väriltään lava oli vaalea, muut rakennukset punamullattuja.

Vanha olemus olisi hyvä lähtökohta tuleville korjauksille. Paikka on ahdas, joten sinne ei kannatta liittää kaikkea mahdollista. Porrasrakenteita voi karsia tai rajata ne selkeämmin ja kiinnittää huomiota detaljointiin. Edesmenneet betoniportaavat ja -tasanteet eivät olleet yksinkertaisuudessaan ollenkaan hassummat.

Kuva: Maakuntaliitto

Turvallisuuskäsitteet on toki oltava nykymääräysten mukaiset, tämä koskee mm. portaiden kaiteita. Huopakaton osalta paluu vanhaan tekniikkaan olisi hyvästä. Vaalean värin palauttaminen lavaan tukisi rakennusten välistä hierarkiaa ja keventäisi vaikutelmaa. Ehkä on liikaa vaadittu, että virvokekojen sadekatoksista luovuttaisiin. Ainakin katoksen detaljointia voisi täsmentää ja kattomateriaalin vaihtaa huovaksi.

Varastointi muodostaa haasteen, koska tilaa ei yksinkertaisesti ole. Lavan alusta tulisi pitää puhtaana (mikäli lautatavaraa taltioidaan yhä lavan alle, kannattaisi helmavuoraus ulottaa alas asti). Tuoleille voisi rakentaa koillisnurkkaan laajennuksen laajennus, elleivät tuolit mahdu sisätiloihin tai muualle varastoon. Lisäosa voisi olla tilapäisrakennelman oloinen, kevyt ja vaikka pysty harvarimoituksella vuorattua. Lavan talvisuojaukseen soveltuisivat puiset luukut muovisia suojia paremmin.

Jos uutta halutaan, voisi sellainen olla näköalatasanne myyntikojun taakse. Se on suunnittelua edellyttävä toimenpide (kuten muutkin alueella tehtävät työt) ja kannattaa kytkeä maisemanhoidollisiin töihin.

Sisääntulon ilmettä voisi napakoittaa jatkamalla wc-rakennukselle johtavaa aitaa lippuluukun taakse kallion reunaan asti, lisäämällä portit, korjaamalla lippuluukun tiski tyyliin sopivaksi vaikka käyttäen kaarevaan muotoon taipuvaa sormipaneelia.

Varastorakenteet

Vanhan pajan pihapiiristä löytyi hauskasti ideoitu varastojen jono. Lankkujen, teräsputkien ympärille oli rakennettu kapearunkoiset, pulpettikattoiset suojat. Tällaiset normirakentamisesta poikkeavat esimerkit ovat ilo löytäjälleen.

Ilman suojia tavarat olisivat pitkin pihatannerta. Varastoalueelle on aikoinaan tultu juhlavasti porttien kautta. Nyt portit ovat jo saranoiltaan pois tipahtaneina.

7 Maisemanhoito ja toimenpide-ehdotukset

(1) Vesiportti Anttolaan

Luonto tarjoaa komeat luontaiset portit Anttolaan. Puumalasta saavuttaessa pienipiirteinen saaristolaismaisema on kulkijan saavutettavissa pitkiä matkoja ja aina Anttolan ensimmäiseen sisääntuloristeykseen saakka. Päättävä saaristolaismaisema onkin kuin portti, sitä kannattaa hyödyntää ja korostaa.

Toimenpidesuositus: tienpidossa olisi hyvä huomioida vesimaiseman avautuminen. Osa pientareista on vesottumassa valtoimenaan. Puuston joukossa on myös maisemallisesti huomionarvoisia ja korostamisen arvoisia lajeja mm. tervaleppiä ja varttuneita mäntyjä ja koivuja myös katajia. Keskustan lähestymistä voisi korostaa risteystä lähestyttäessä lisäämällä reunavyöhykkeiden hoitoa ja pyrkimällä risteysten läheisyydessä puuvietteidien nykyistä hoidetumpaan, viimeistellympään yleisilmeeseen ja rytmitykseen. Maisemalliset erikoiset yksilöt, voisi myös ottaa selkeästi esiin.

Vanhat opasteet tulisi poistaa (elämyspuisto). Levikkeet, joista avautuu myös maisemallisesti komeat maisemat, ovat aina taajamaopastetauluille edullisimmat ja aluetta mainostavimmat paikat.

(2) Risteys

Uudet tielinjaukset, ohitukset, korvaavat linjat usein muuttavat visuaalisesti risteysalueiden hierarkiaa. Epämääräisyyttä syntyy, kun teiden kohtaaminen on viistottainen tai osin rinnakkainen.

Toimenpidesuositus: Keskustaan ohjaavan tienreunan, kuvassa vasemmalla, täydennysistutukset ja oikopolun kaltaisen linjan sulkeminen selkeyttäisivät risteysaluetta. Samalla sulkeutuisi näkymät ohittavalta tieltä risteysalueen yhteen kierrätyspisteeseen.

(3) Kierrätyspisteet

Anttolan keskustassa on useita kierrätyspisteitä tiheänä verkostona, avoimilla näkymäalueilla ja mm. keskeisillä risteysalueilla kuin 'tervetulo toivotuksina'. Pisteet ovat rakentuneet logistiikan ehdoilla. Kaikilla pääalueilla astiat ovat huomattavan suuria ja maisemassa silmään pistäviä ja alueet väljiä. Astiat ja ympäristöt ovat yleensä siistit, mutta kokonaisuutena ne ovat epäviihtyisiä ja avoimessa maisemassa liiaksi esillä.

Toimenpidesuositus: Alueiden toimintojen järjestämisellä (astiat selkeään järjestelmään ja kompaktiin asetelmaan), uusilla toimintoja maisemoivilla aidoilla sekä istutustoilla voitaisiin parantaa alueen viihtyisyyttä. Jo kahdelta sivulta kierrätyspistettä rajaava aita parantaisi maisemakuvaa. Alueen omat aidat ovat sopivia aidan malleja. Rakentaminen ja istutustyöt tarvitsevat tarkemmat suunnitelmat. Astioiden mitoitus myös olisi syytä arvioida. Tarvitaanko näin tiheästi näin isot pisteet.

(4) Maisemapuu

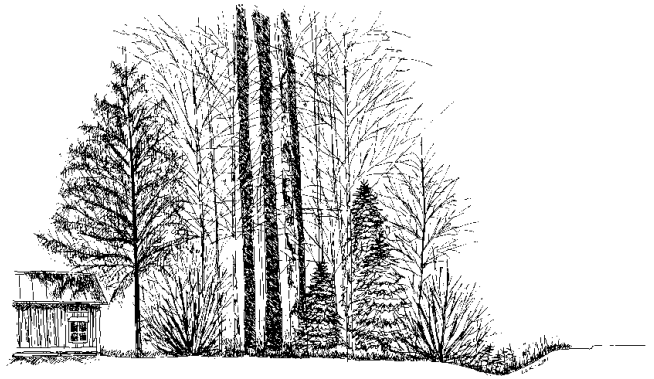
Anttolan maisemassa erottuu useita maisemapuita. Yleensä varttuneet yksilöt: männyt ja kuuset sekä erikoiset lajit mm. koristelajit ovat saaneet maisemallisen asemansa kuin vahingossa. Ne ovat säästyneet rakentamisessa, osa on istutettu harkiten pihan tai tiealueen kaunistukseksi. Maisemapuut ovat kiintopisteitä ja usein maamerkkejä ja niillä on aina oma maisemaa elävöittävä, mutta myös tilallisia ulottuvuuksia lisäävä vaikutuksensa.

(5) Rakentamattomat tontit ja niiden reunavyöhykkeet

Rakentamista odottavat tontit ja niiden huolittelemattomat reunavyöhykkeet voidaan kokea odottavassa tilassaan ja epämääräisyydessään pienimuotoisina maiseman häiriötekijöinä.

Toimenpidesuositus: Jos tontti on vanhaa laidunalueetta tai peltoakin, pienellä raivauksella ja niitolla kohteen monimuotoisuusarvot voidaan palauttaa ja monimuotoisuudessaan niittynä sen maisemallinen arvo keskellä asutusta ja liiketoimintaa paranee. Lisäksi puoliavoimen tontin markkina-arvo voi kohota ja se ylipäättään voi tulla halutuksi rakennuspaikaksi. Jos rakentamistarvetta ei ole, kohdetta voi hyödyntää keskeisenä puistona ja mm. hevos- tai lammasharrastajan laidunalueena.

Rahoitus: Maatalouden ympäristötuen erityistuet tietyin ehdoin/rajoituksin.

(6) Vieraslajit, uhka luonnon monimuotoisuudelle

Tienvarsille on levinnyt luontaisesti, mutta myös istutuksina ympäristöömme vieraita, ei kotoperäisiä lajeja. Nämä lajit ovat uhka luonnon monimuotoisuudelle. Anttolan tienpientareille esiintyy yleisenä mm. lupiineja ja jättipalsamia. Tiealueiden istutuksissa ja julkisten rakennusten vihersaarekkeissa on mm. kurtturuusua.

Toimenpidesuositus: Vieraslajeja pyritään systemaattisesti hillitsemään ja vähentämään. Erityisen tärkeää on estää niiden leviäminen luonnontilaiseen ympäristöön rakennetun tilan ulkopuolella. Lupiineihin ja jättipalsamiin tehoaa useita kertoja kesässä tehtävä niitto ja niittojätteen hävittäminen sekä kitkeminen. Istutuksissa vieraslajit suositellaan korvattavaksi muilla käyttötarkoitukseensa sopivalla lajilla, tässä kohteessa esimerkiksi koivuangervolla.

(7) Puoliavoin kulma

Keskeisen kiertoliittymän kolme kulmaa on rakenteiltaan maisemassa hyvin ehyitä, neljäs kulma on hieman epämääräinen. Kauempana tontilla on yksi keskeisen kylämaiseman vanhimmista vielä säilyneistä rakennuksista, mutta väli risteyksestä rakennukseen on reunavyöhykkeeltä epämääräinen.

Toimenpidesuositus: Rakennuksen ja sen autenttisen olemuksen toivoisi olevan edelleen visuaalisesti mukana kylämaisemassa. Reuna-alueen selkeyttäminen parantaisi maisemaa paikallisesti. Osan reunavyöhykkeen puustosta voisi raivata ja istuttaa matalampaa pensasaitaa korostamaan rakennettua osaa ja merkitsemään tontin kulkua ja yhteyttä risteys alueeseen sekä naapureihin.

Vanhan asuin ympäristön pensasaidoissa voisi suosia perinteisiä lajeja mm. syreeniä, idänvirpiangervoa ja kuusamia sekä välttää toistuvaa hoitoleikkausta vaativia lajeja, jos säännöllistä hoitoleikkausta ei ole mahdollista järjestää. Niittymäisiä alueita voisi kehittää vuosittain niittämällä ja keräämällä niittoluoko säännöllisesti pois.

(8) Tasapainoinen värimaailma

Kiertoliittymästä Vitjasenlahteen vievän tien rakennusnauha on oiva esimerkki elävästä ja onnistuneesta kokonaisuudesta. Omistussuhteiden vaihdokset erottuvat, eri-ikäiset ja tyyliset rakennukset selkeästi sopivat kauniisti toisiinsa eivät riitele keskenään vaan muodostavat kauniin, elävän värinauhan.

(9) Satama ja puisto

Yleisilmeeltään sataman puisto on viihtyisä. Lähinnä vesistöä, puiston kärkiosa on rajattu aidalla leikkitoiminnoille. Laitteet ovat hyväkuntoisia ja tila on avara. Puiston keskiosassa on kivetty torimainen alue. Kivetylle alueelle on koottu myös oleskeluryhmiä. Puiston luoteisin kulma on avointa nurmialuetta, puiston tunnusmerkki, komea kuusi on osan maisemallisessa keskiössä. Pääpiirteissään puisto on pysynyt saman muotoisena hyvin pitkään. Viheralue on vain hieman kaventunut 1960-luvun jälkeen lähinnä tierakentamisessa. Puiston sisällä nykyiset rakennetut osat on peräisin viimeisiltä vuosikymmeniltä.

Maisemallisia ongelmia puistossa ei juuri ole, ongelmat ovat lähinnä toiminnallisia. Visuaalisesti tiukka aita ja leikkipuisto -ilme antaa laitureilta vaikutelman, että puisto on tarkoitettu vain lasten toimintaan, eikä vedenläheisessä osassa olekaan juuri oleskeluryhmiä eikä penkkejä muille käyttäjille. Torimainen, kivetty keskiosa on hieman kylmä ja ankea. Puiston istutukset ja puusto ovat lisääntyneet runsaasti aikaisemmista ajoista ja keskiosan torialueelta vesinäkyvät ovat jo todella kaukaiset ja vähäisetkin. Runsas puusto myös sulkee vesimaisemat puistoon rajoittuvalta kerrostaloasutukselta lähes täysin.

Toimenpidesuositus: leikkipuiston toiminnot ryhmitellään puiston puolikkaalle laidalle siten, että puolet puistosta myös pitkäikäisyyssuunnassa jää muulle virkistyskäytölle. Puiston pienkalusteet yhtenäistetään (roska-astiat, istuimet, opasteet) ja ryhmitellään. Osan puustosta voisi poistaa (mm. osa salavista ja koivuista) ja korvata ne kapeampikasvuisilla puilla. Valaistukseen olisi myös syytä vielä kiinnittää huomiota ja nostaa joitakin mm. komeimpia puita valonheittimillä esiin. Istuimia voisi rakentaa myös perinteiseen malliin puunrungon ympärille. Puistoa voisi kehittää joitakin vuosikymmeniä sitten olleeseen malliin, hieman nykyistä avoimemmaksi ja kutsuvammaksi.

Sataman perusrakenteet ovat kunnossa. Laiturirakenteet riittävät. Maisemalliset ongelmat liittyvät viimeistelyyn ja se puutteeseen ja myös materiaalivalintoihin.

Toimenpidesuositus: Asfaltti päällysteenä kevyenliikenteenväylillä, alueen paraatipaikalla on kylmä. Laiturirakenteet kaipaavat jo osin uusimista. Rantautumispaikasta tulisi houkuttelevampi ja viihtyisämpi useampien eri materiaalien käytöllä ja yhdistelmillä. Osa pinnoista ja rantarakenteista voisi olla kiveä, osa puuta ja osan pinnoista voisi kunnostaa hiekalle.

Puiston reunan rinteeseen sopisi huoliteltu kuvioistutus esim. lapsiteemalla. Laiturialueiden valaistusta tulisi suunnitella kokonaisuutena ja kohdennettua valoa mm. pollareita voisi olla laitureiden läheisyydessä nykyistä enemmän. Betonisten esteiden sijaan kunnostetulla rantaraitille autoilua voisi rajoittaa siirrettävillä puupollareilla. Myös useat tyyliin harkitut istuinpenkit puuttuvat rantaväylältä. Nykyisillä tikkuuntuneilla laitureilla ei ole miellyttävää istua.

Satamassa olisi tarvetta lisärakentamiselle. Niille sopiva ja nykyistä rakennetta täydentävä alue löytyisi satamapihan pohjoisreunasta, vanhan palolaitoksen vierestä. Pyöreän rakennuksen tilalle sopisi hieman isommat rantamakasiinityyppiset rakennukset, joissa olisi kausimyyntiä, matkailuinfoa ja kahvilapalveluita sekä mm. paikallisten yrittäjien kesätoritoimintaa. Vanhan palolaitokset tornin uusiokäyttöä mm. näköalapaikkana kannattaisi selvittää ja ideoida.

Satamapihassa kausivarastoidaan kauppatuotteita. Niitä varten kauppaliikkeiden takaosassa ja etenkin vanhan osuuskaupan tontin takaosassa, olisi tilaa rakentaa pysyvämpiä jakelu- ja varastopisteitä. Venetrailereiden liikenne- ja varastointi vähennee Lotjasaaren sataman rakentuessa. Siihen asti olisi maisemallisestikin toivottavaa, ettei trailereita pysäköidä satamapihalla pitkiksi ajoiksi ja huomioidaan liikennöinnissä viheralueet, eikä rikota niitä. Turhaa liikennöintiä voisi vähentää ja ennen kaikkea maisemaa ehostaa myös yksinäisen koivun ympärille rakennettavalla viherosaarekkeella. Yksinäinen kapeahko koivu on jäännös vanhasta rantaviivasta, tilallisesti isohkolla satamakentällä yksinäinen puu kaipaa ympärilleen kuitenkin lisää vihreää pehmeyttä ja kasvillisuusmassaa.

(10) Keskustan sisäiset portit

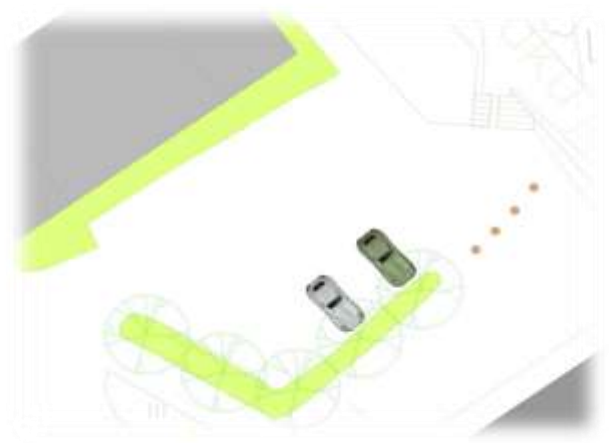
Myös keskustan sisällä aukeaa maisemallisia portteja. Yksi niistä Koivulan ja satamapaviljongin läheisyydessä, paikassa missä laskeudutaan palveluiden ja veden äärelle kahden komeitten, massoiltaan isojen rakennusten välistä.

Toimenpidesuositus: porttiaihetta voisi kevyesti korostaa, ryhdyttämällä puustoisia reunavyöhykkeitä, poistamalla vesakkoa ja liian tiheässä kasvavia yksilöitä ja valikoimalla jäljelle komeimmat ja mielenkiintoisimmat. Reunapuuston valinnassa voisi korostaa myös näkymän avaamista Koivulan pihan maisemapuulle, kuuselle.

(11) Piha

Kerrostalon ja liikekiinteistön välinen piha on poikkeuksellisen ankea ja tilallisesti tunnultaan ylilevä Anttolan keskustassa. Kerrostalon autotallirakennus on muodossaan viehättävä, mutta pelkistetty piha ei anna näille persoonallisille rakenteille sopivia kehyksiä.

Toimenpidesuositus: Liikerakennuksen ja kerrostalon pihan jakavat isot kivet korvataan osiin jatkuvalla viherkaistalla ja puuistutuksilla, osin siirrettävillä pollareilla.

(12) Rantaraitit ja nähtävyydet

Anttolan keskustassa ja keskustan läheisyydessä on useita kulttuurihistoriallisesti mielenkiintoisia ja myös arvotettuja kohteita. Yhdessä luontokohteiden ja viimevuosikymmenten arkkitehtuurin kanssa ne voisi koota matkailureiteiksi, arkkitehtuurikartoiksi yms.

(13) Puisto (metsitetty pelto kaupan takana)

Vanha pelto on osin jo nyt virkistyskäytössä tai ainakin monen läpikulkupaikka. Kaunista koivikkoa voisi selkeästi kehittää entistä puistomaiseksi.

Toimenpidesuositus: vesakkoa harvennetaan säännöllisesti, aluskasvillisuutta niitetään 1-2 krt kesässä. Kohde sopisi myös maisemalaidunnukseen. Silloin alue pika-aidoin aidattaisiin muutamiksi päiviksi - pariaksi viikoksi mm. lampaiden tai hevosten hoidettavaksi.

(14) Vanha piha ja sen kasvillisuus, 'maatiaisperenna aitta'

Vanhojen rakennusten mukana emme menetä ainoastaan tietoa vanhoista rakennuksista ja niiden arvoista, usein niihin liittyy vanhoja perinteisesti hoidettuja pihapiirejä perinteisine, maataislajeineen. Jos alue on asumaton, perennatkin saattava olla rehevyyden kätköissä, mutta usein jo pian hoitotoimien ja valon palatessa pihapiiriin aarteet alkavat paljastua.

(15) Pihoja ympäröivät aidat ja portit

Aidat ja portit ovat maakunnalle tyypillisiä maisemaa virkistäviä perinteisiä pienrakenteita. Aitoja on jonkin verran jäljellä, portit ovat pääosin kadonneet. Pienipiirteissä maisemassa ja pienillä keskustonteilla puiset perinteiset aidat ovat hyvä rajausta ja joskus enemmän tilaa vieviä pensasaitoja parempi vaihtoehto. Puuaitoja ja -porteja toivoisi näkevän maiseman elävöittäjinä useampiakin.

Toimenpidesuositus: Uusia aitoja rakentaessa, vanhoja aita ja porttimalleja kannattaa katsella ja etsiä vanhoista valokuvista. Samaa tyyliä voi hyödyntää muissakin pienrakenteissa mm. postilaatikko telineissä, jäteastia-aitauksissa jne.

(16) Keskustan yhtenäinen valaistus

Keskustan raitteja ja pihvoja on valaistu. Osa valituista valaisimista on kuitenkin mittakaavallisesti suureellisia Anttolan herkkään tunnelmaan. Keskustan julkisten ja liikkeiden yhteinen valaistussuunnitelman avulla valaistusta voisi toisaalta järkevöittää ja toisaalta lisätä tunnelmaa ja edelleen myös turvallisuutta. Keskustassa on useita kohteita, joita kannattaisi korostaa kohdevalaistuksella.

(17) Kirkonmäen avoimuus

Maisemametsä ja maisemallinen avoimuus on nopeasti häviämässä kirkon ympäristöstä vesakoitumisen myötä. Kirkko on aiemmin ollut keskeinen maamerkki Anttolan kirkonkylän maisemassa, nykyisin kirkko ei enää juurikaan näy edes kyläkuvassa, kuin aivan sen läheisyydessä. Reunametsävyöhykkeitä hoidetaan satunnaisesti.

Kirkon ympäristön reunavyöhykkeiden ja metsäalueiden raivaaminen avaisi taajamamaisemallisesti merkittävän maamerkin jälleen osaksi alueen maisemakuvaa. Jos alueelle laaditaan hoitosuunnitelma, kohde olisi sen luonteensa vuoksi erinomainen jatkohoidettavaksi yhdistysten talkootöinä tai maisemanhoitoyrittäjän toimesta.

Viereisen entisen pappilan sekä seurakuntatalon käyttönurmialueet hoidetaan säännöllisesti. Tosin osa nurmikoista on hyvin sammaloituneita ja näiltä osin säännöllisen leikkauksen tarve on vähäinen. Alueen yleismaisemakuva on siisti, mutta monotoninen. Männikkö ja nurmi -yhdistelmä on aina maisemakuvassa hieman paradoksaalinen ja luonnoton. Nurmikon määrä myös sen käyttöä ajatellen on hieman ylimitoitettu.

Toimenpidesuositus: Kirkonmäeltä avataan vesakkoa valituissa sektoreissa. Pääasialliset raivaustoimenpiteet kohdistuvat pihlajan taimiin. Sektorit pidetään auki säännöllisillä uusinta raivauksilla noin 3 v. välein.

Sektoreina avataan myös näkymät kirkonmäen muuhun asuttuun kehään. Viheralueille voisi osin luopua säännöllistä hoitoa vaativista käyttönurmista ja korvata ne varvikoilla, siten mäntymetsään luontaisemmalla kenttäkerroksella.

(18) Vanha hautausmaa

Vanhalla hautausmaalla ja sen ympäristön hoidolla on keskeinen taajamamaisemallinen merkitys. Alueen puusto on havupuuvaltaista sekametsää. Mäntyjen lomassa kasvaa koivua, leppää sekä runsaasti pihlajien taimia. Pensaskerroksessa esiintyy jokin verran pajua ja katajaa. Aluetta kehystävät, osin hyvin säilyneet, kauniisti ladotut kiviaidat.

Kiviaidat sisältävät paljon historiaa ja kertovat aikaisempien sukupolvien kovasta työstä, niillä on suuri kulttuurihistoriallinen ja maisemallinen arvo. Ne ovat myös maatalousluonnon monimuotoisuuskohteita, sillä

niissä viihtyvät muuten jo harvinaistuneet hyönteis-, jäkälä- ja sammallajit. Kiviaitoja ja korotettujen aitojen jalkoja on vielä paljon, mutta monet ovat jääneet metsään tai muun kasvillisuuden alle.

Toimenpidesuositus: Alueen keskeinen sijainti ja siten sen hoidettuna pysyminen olisi ensiarvoisen tärkeää niin kulttuurihistoriallisista kuin maisemallisista syistä. Aitojen säilymiseksi on aidan vierustan vesakkoa ja korkeaa kasvillisuutta hyvä raivata säännöllisesti. Kivirakennelmat tulisi pitää avoimena myös siksi, että niillä asustava moninainen kasvi- ja eläinlajisto hyötyy valosta ja lämmöstä. Kivien välejä voidaan puhdistaa myös roskista, mutta työskennellessä on varottava vahingoittamasta aita. Raivaustähteet ja roskat viedään aina pois. Aluetta on vasta raivattu. Jatkoahoito mm. (lammas)laiduntaen elävöittäisi aluetta ja takaisi alueen avoimuuden säilymisen.

Sortumia voi kunnostaa latomalla sortuneet kivet takaisin aidan muotoon. Jos aita ei käytetä enää aitana eikä ladontatavasta ole varmuutta, sortumat kannattaa jättää nostamatta paikoilleen.

(19) Pitkäpohjanlahden virkistysalue

Sopivien palveluiden ohella elämä, toiminta ja tapahtumat houkuttelevat myös ohikulkijoita pysähtymään. Kaikkien Anttolan keskustaan vievien risteysien näkymäalueilta puuttuu toiminta. Aiemmin tällä alueella oli mahdollista pelata rantalentopalloa, mutta enää ei kenttää ole. Vitjasenlahden venelaitureita ei ole tarkoitettu oleskeluun eikä niissä ole myöskään siihen tilaa. Vesireitin varrella on myös Anttolanhovi, sen ja muiden matkailukohteiden kävijöiden poikkeamista myös keskustaan voisi entisestään edistää.

Toimenpidesuositus: olisiko nyt venepaikkana oleva pieni poukama kunnostettavissa muuhunkin virkistyskäyttöön, kesällä uimapaikaksi, johon on ohikulkevien on helppo poiketa ja talvisin pienen jäähiihtolenkin tai retkiluisteluradan varikkopisteeksi. Selvittämisen arvoista olisi myös, olisiko aina Anttolahovista mahdollista reitittää hiihtolatu ja luistelurata juuri tähän poukamaan. Suurin kysymysmerkki lienee pienen sillan jään turvallisuudessa, jäätyykö virtaava alue tarpeeksi. Läheisen liiketien pelikenttien palauttaminen osana samaa virkistyskokonaisuutta kannattaisi myös selvittää.

Risteyksestä keskustaan vievän tienvarren puustoa voisi jalostaa perinteisen koivukujan suuntaan. Kutsuvat ja houkuttelevat kujat ovat alueelle tyypillisiä ja monin paikoin jo kadonneita. Kujan vietteistä toinen, veden puolinen osa, olisi jo pienin toimenpitein valmiina. Kujista lisää kohteessa 28.

(20) Liikepihat

Toimenpidesuositus: Kapeat, riittävän kookkaat puuistutukset (esim. pylväshaapa, pylväs tervaleppä) pensasaidan lomassa ryhdyttäisivät ja pehmentäisivät rakennusmassaa tai muuta maisemoitavaa.

(21) Risteyksen valaistus

Toimenpidesuositus: Anttolan keskustaan vievistä risteyksistä kaksi muuta on valaistu, mutta tämä ainoa vesiaiheinen risteys ei ole. Risteyksen valaiseminen olisi ennen kaikkea turvallisuus-, mutta myös viihtyisyystekijä.

(22) Opasteet, 'kolme mahdollisuutta poiketa, kolme mahdollisuutta ajaa ohi'

Risteysalueet, niiden siisteys, houkuttelevuus ja opasteet ovat aina hyvin keskeisiä ja tärkeitä ja luovat paikasta aina ensivaikutelman kulkijalle. Anttolaan saapumista edeltää kauniit luonnonportti aiheet ja Anttola keskustan kohdillakin avautuu paikoin kauniita näkymiä vesistöön ja rakennettuun ympäristöön. Risteysalueille ei tule sijoittaa mitään sinne kuulumatonta. Erikoiset kyhäelmät ja myös itsetehdyt opasteet eivät kirkasta Anttola -kuva.

Toimenpidesuositus: Laittomat opasteet poistetaan. Risteykseen lisätään selkeä, virallinen Anttola -tienviitta. Yritysryhmäopaste päivitetään ja sen sijoittamista tien Vitjasen puolelle, myös edelleen kaksipuoleisena opasteena olisi syytä selvittää. Risteysaluetta olisi syytä korostaa valaistuksen lisäksi avaamalla puustoa tienvarresta.

(23) Uusi levähdyspaikka, Anttola -info

Mikkelistä tultaessa kilometrejä ennen Anttolaa, metsäistä levähdyspaikkaa parempi Anttolan infopiste ja myös luonnonkaunis levähdyspaikka löytyisi aivan keskustan kohdilta, paikasta, minkä jälkeen Puumalaan jätettäessä olisi vielä kaksi mahdollisuutta poiketa Anttolaan.

(24) Pientoimintojen organisointi

Usein hyvinkin pienillä asioilla, rakenteilla on maisemakuvaan voimakas vaikutus. Kotitalouksien jäte- ja kierrätyspisteet ovat viime vuosina systemaattisen keräystoiminnan myötä tulleet monin paikoin silmiinpistäviksi ja myös lieviksi maiseman häiriötekijöiksi. Negatiivista vaikutusta voi lieventää monin keinoin. Rakentamalla pisteisiin pihapiirin muihin rakenteisiin sopivat erilliset pienrakenteensa. Samaan pisteeseen voi usein yhdistää myös tilan postilaatikon tai useammallekin.

Myös jo tienpuolisuudella on merkitys. Esimerkkialueella jo astioiden sijoittaminen tien toiselle puolen veisi lähimaisemassa huomioita pois jätteasioista. Rakenteiden lisäksi alueita voi usein maisemoida kookkailla istutuksilla.

(25) Peltomaisema, peltojen hyödyntäminen

Avoimet, viljelykäytössä olevat pellot ovat keskustaajamissa jo harvinaisuuksia. Niillä jo avoimuudessaan ja eri kasvukauden kierrossaan on usein tärkeä maisemallinen merkitys, mutta myös niiden puustoisilla ja usein osin paahteisilla reunavyöhykkeillä on sekä maisemallista että merkitystä luonnon monimuotoisuudelle.

Toimenpidesuositus: Reunavyöhykkeiden puustoa ja vesakkoa harvennetaan sektoreittain välttämällä kaavamaisuutta ja pyrkien monilajisuuteen. Erityisesti suositetaan ja säästetään marjovia lajeja (pihlaja, kataja, tuomi). Pientareet niitetään kerran tai kahdesti kesässä ja luoko kerätään pois.

Rahoitusmahdollisuus: Maatalouden ympäristötuen erityiset: Luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistäminen

(26) Vietteet ja kujanteet

Puukujanteet tarjoavat elinympäristöjä ja suojapaikkoja. Kujanne myös muuttaa avoimen alueen pienilmastoa haihduttaen vettä, suojaten auringon paahteelta ja pienentäen tuulen ja tuiskun vaikutuksia. Lehtipuuvaltaiset ja paahteiset pellon reunavyöhykkeet keskeisellä ja avoimessa tiemaisemassa ovat sekä maiseman että luonnon monimuotoisuuskohteita.

Toimenpidesuositus: Koivukujan ja koivuvietteen puita joudutaan uudistamaan aika-ajoin. Vietteen ja kujanteen pientareet ovat usein varsin otollinen kasvualusta ketokasveille, ja pientareiden niitto ja niitetyn luokon poiskeruu edesauttavat monimuotoisen ketokasvillisuuden menestymisessä.

Reunavyöhykkeiden puustoa ja vesakkoa harvennetaan sektoreittain välttämällä kaavamaisuutta ja pyrkien monilajisuuteen. Erityisesti suositetaan ja säästetään marjovia lajeja (pihlaja, kataja). Pihlajien määrä on tosin niin runsas, että niitä voidaan paikoitellen harventaa. Heinäiset pientareet niitetään kerran kesässä ja luoko kerätään pois.

Koivukujan ja -vietteen uudistaminen

Onnistunein koivukuja syntyy, kun kujan puut uudistetaan kaikki yhtä aikaa. Vanhat puut kaadetaan aikaisin keväällä, kannot pilkotaan ja poistetaan. Vanhat kujat ovat usein liian ahtaita nykyaikaisia kulkuvälineitä ajatellen, siksi uudet puut on syytä istuttaa hieman etäämmälle tien keskilinjasta. Istutuksia ei kuitenkaan pidä sijoittaa ojan pohjalle. Puu on hyvä myös istuttaa hieman eri kohtaan, kuin missä aikaisempi on sijainnut ja istutustiheyttä on usein syytä entisestä harventaa. Sopiva puiden istutustiheys on koivulla yleensä viidestä kymmeneen metriä.

Kevät on paras aika istuttaa koivuja, tosin astiataimia voidaan istuttaa koko sulan maan ajan. Taimia käsiteltäessä huolehditaan siitä, että puiden juuret ja juuripaakku eivät kuivu missään vaiheessa. Maa paakun ympärillä tiivistetään ja kasvualusta kastellaan hyvin. Koivut tuetaan kahdella tukiseipäällä rungon vastakkaisilta puolilta istutuksen yhteydessä. Tukiseipäät laitetaan syvälle istutuskuopan alapuoliseen pohjamaahan samalla varoen, etteivät ne pääse hankaamaan puun runkoa ja oksia. Puun runko sidotaan vähintään kahdesta kohdasta muovinauhalla tai sidontamuovilla. Siteen on oltava tiukka, että se tukee puuta. Liian kireä sidonta kuristaa runkoa ja häiritsee kasvua. Tukiseipäät poistetaan parin vuoden kuluttua, kun puu on juurtunut paikalleen. Istutuksia tulee kastella alussa runsaasti. Kujanpuiden hoidoksi riittää vioittuneiden, kuivien ja sairaitten oksien säännöllinen poisto.

(27) Tienvarsien lumokohteet

Paahteiset ja karut tienpientareet ovat erinomaisia ketokasvillisuuden siemenpankkeja. Tienvarren paahteisessa kohteessa viihtyy runsaana mm. huopakeltano.

Toimenpidesuositus: Kohde säilyy ilman hoitotoimenpiteitä. Kohdetta voidaan hyödyntää osana matkailu- ja virkistysreittejä.

(28) Tienvarsimaisemanhoito

Toimenpidesuositus: Vesakko raivataan harkitusti avaamalla vesimaisemaan selkeitä sektoreita. Tarvittaessa talousmetsän luonne huomioidaan, mutta maisemakuva kehittyisi nykyistä selkeästi viihtyisämmäksi, jos raivauksissa noudatettaisiin maisemaraivausperiaatteita ja pyritäisiin maiseman ja luonnon osittaiseen monimuotoisuuteen säästämällä ryhmissä myös osa lehtipuiden (koivu, pihlaja) vesoista sekä vältettäisiin kaavamaisuutta. Puustoisuuden suositus on n. 25-30%.

(29) Kuusiaita

Kulkua ohjaava ja pihapiiriä rajaava kuusiaita on aina tiealueen keskeinen ja näkyvä maisemaelementti. Liikenteen läheisyys ja tien hoitotoimenpiteet saattavat vaurioittaa aita ja tien mahdollinen oikaisu ja leventäminen ovat uhka aidalle.

Toimenpidesuositus: Kuusiaitaa hoidetaan edelleen säännöllisesti, vuosittain leikaten.

Kuusiaidan uudistaminen

Anttolassa on joitakin kuusiaitoja, joita ei enää leikkaustoimin palauteta tuuheiksi. Uuden kuusiaidan perustaminen aloitetaan kaatamalla vanhat aitapuut ja pilkkomalla kannot ja kuljettamalla ne pois. Taimiryhmälle kaivetaan yhtenäinen alue, ei erillisiä kuoppia kullekin taimelle. Havupensaat suosivat hapanta maata (pH 5-5.5). Kova pohjamaan pinta rikotaan ennen istutusmullan lisäämistä. Jos pohjamaa on kuivahkoa kivennäismaata, sekoitetaan siihen kolmannes turvemultaa ja kolmannes savimultaa. Istutusmullaksi sopii myös pelkkä puutarhamulta.

Kuusiaitataimia (esim. metsäkuusi ja serbian kuusi) on tarjolla erityyppiä. Astiataimia voidaan istuttaa melkein koko kesän ajan, tosin toukokuuta ja elokuuta pidetään parhaimpina istutusaikoina. Paakkutaimia käytetään vain kevät ja syksy istutuksissa. Taimien istutusväli on noin 35 cm eli 3 kpl metrille, mutta mitä isompi taimi, sitä suurempi on myös istutusväli. Taimet istutetaan muutaman sentin taimen kasvatusvyvyttä, taimistosyvyttä syvempään. Taimistosyvyys näkyy rungon kuoressa vaalean ja tumman kohdan rajana.

Aitataimia ei yleensä leikata istutuksen yhteydessä, mutta kuivat tai vioittuneet oksat voi poistaa. Juuripaakut on syytä kastella huolellisesti ennen istutusta. Istutettavasta taimirivistä saa suoran pingottamalla tulevan aidan kohdalle narun, jonka viereen taimet istutetaan. Juurten on tultava luonnolliseen asentoon ja multa tiivistetään taimien juurille. Juuren niskaa ei saa kuitenkaan vahingoittaa. Istutuksen jälkeen kasvualusta kastellaan perusteellisesti ja kastelua jatketaan kerran viikossa, kunnes taimet ovat juurtuneet ja alkaneet kasvaa kunnolla. Lannoitusta ei tarvita istutuskesänä, mutta myöhemmin voi lannoittaa varovasti keväisin kasvun alettua.

Kuusiaidan alle ei kylvetä ruohoa, vaan alusta katetaan, pidetään mulloksella tai siihen istutetaan peitekasveja. Isojen taimien hoitoleikkaukset voi aloittaa vuoden kuluttua istutuksesta. Ensimmäisen kerran leikataan oksat hyvin läheltä runkoa. Pian oksien uinuvat silmut alkavat kasvaa ja aita tuuheutuu yleensä jo kesän puoliväliin mennessä. Joka vuosi aidan sivustoille jätetään uutta kasvua vain pari senttiä. Oksia ei saa kuitenkaan leikata vanhaan vuosikasvuun saakka, koska vanhasta oksasta ei puhkea uusia silmuja. Latvoja ei leikata ennen kuin on saavutettu haluttu lopullinen korkeus. Tästä eteenpäin aita leikataan vuosittain sekä päältä että sivuilta. Sopiva leikkuuajankohta on syksyllä kasvun päätyttyä tai vielä suositellummin

keväällä maalís-huhtikuussa, ennen kasvukauden alkua. Oksat eivät saa olla kuitenkaan leikattaessa jäässä. Kilpalatvan voi poistaa kesälläkin ja kuivat oksat saa poistaa milloin vain.

Hyvânmuotoinen kuusiaita on ylöspäin kapeneva ja teräväkärkinen. Leveä kuusiaita kerää runsaasti lunta, jolloin aidan muoto ei pysy ja oksat murtuvat helposti. Lisäksi leveän aidan sisäosien neulasen varisevat valon puutteessa. Aidan korkeuden tulee pääsääntöisesti seurata maastonmuotoja. Jos tontilla on aidan kohdalla vain vähän epätasaisuutta, leikataan aita yläosastaan suoraksi. Hyvän näkösuojan antaa 150-200 cm korkea aita. Yli 200 cm korkean aidan leikkaaminen on jo hankalaa.

(30) Mäkiportti Anttolaan

Puumalasta tullessa viehättävä pienipiirteinen saaristolaismaisema johdattaa Anttolaan, lännestä saavuttaessa portin muodostavat komeat korkeuserot. Ennen Anttolan kirkko oli mäellä ensimmäisen tunnusmerkki kylän lähestymisestä, Nyt kellotapulín huippua ei enää juuri erota. Tämä komea maisema kannattaa sitoa Anttolaan, tässä olisi hyvä paikka myös alueopasteelle ja levikkeelle, mahdollisen uuden p-alueen yhteyteen.

8 Yleisiä ohjeita ja suosituksia maiseman hoitoon

8.1 Rakentaminen

Kaavoituksessa ja alueen uudis- ja täydennysrakentamisessa olisi tärkeää huomioida alueen asutuksen vanha ja perinteinen rakennemuoto ja suunnata rakentamista ennen kaikkea nykyistä rakennetta täydentävään rakentamiseen.

8.2 Pihapiirit ja rakennukset

Eteläsavolaisen rakennusperintö on moni-ilmeinen. Joukossa on kymmeniä erilaisia rakennustyypppejä. Pihapiirit ovat vielä monin paikoin "kerroksellisia" niin, että yhdellä talolla on usein monen ikäisiä rakennuksia. Rakennukset ovat materiaaleja, rakenteita ja tiloja sekä siten myös pääomaa. Vaikka rakennuksen käyttö lakkaisi tai käyttötarkoitus muuttuisi, voi sen taloudellinen arvo laskea, mutta ei kokonaan hävitä. Uudella käytöllä on mahdollisuus korottaa arvoa ja samalla hyödyntää olemassa olevia rakenteita. Joskus jo pelkästään rakennuksen olemassaolo luo taloudellista arvoa¹².

Hoito ja kunnossapito sekä oikeaa aikaan tehdyt korjaukset ovat rakennusten säilymisen perusedellytyksiä. Hoitotoimenpiteiden oikealla ajoituksella voidaan vaikuttaa asumiskustannuksiin ja siirtää korjaustarpeiden kasaantumista. Hoidon laiminlyöminen aiheuttaa sekä taloudellisten että kulttuuristen arvojen menetyksiä. Asuinpihaan kuuluvat myös monet rakenteelliset pienet yksityiskohdat ja kevyet rakenteet kuten kalusteet, aidat ja portit. Ne ovat usein näkyvä ja persoonallinen osa maisemaa. Myös niitä on huollettava ja kunnostettava säännöllisesti, että ne säilyttäisivät arvonsa.

¹² Kovanen, Luostarinen & Lahdenvesi-Korhonen 2004

Puurakennusten keskeiset hoitotoimenpiteet

- vesikaton tarkistukset ja huolto
- vesikourujen puhdistus
- ikkunoiden ja ulko-ovien tiivistäminen
- lämmityslaitteiston huolto, puhdistus ja säätö, hormien nuohous
- alapohjan tuuletusaukkojen käyttö
- maanpinnan muotoilu poispäin viettäväksi
- istutukset vähintään 0,5 m etäisyydelle rakennuksista

Korjausrakentajan muistilista

- kysy ensin asiantuntijoilta
- hyväksy epäsäännöllisyydet
- hyväksy mutkat ja vinoudet
- hyväksy pienet epäkäytännöllisyydet
- hyväksy tyylikerrostumat ja kestävät vanhan ajan ratkaisut
- hylkää teolliset tyylijäljitelmät ja
- hylkää teolliset materiaali-jäljitelmät uusiessasi rakennusosia

8.3 Pihapiirin kasvillisuus

Puutarhakulttuuri on Suomessa nuorta. Asuinrakennusten läheiset pihamaat pysyivät pitkään hyvin avoimina ja kasvillisuus muodostui pääosin luonnonnurmesta ja hyötykasveista. Puutarhaistutukset levisivät vähitellen etenkin pappiloiden ja kartanoiden kautta taloihin 1900-luvun alussa.

Aluksi istutettiin koristeeksi luonnonvaraisia puita, etenkin kuusia ja koivuja, mutta myös jaloja lehtipuita ja pihtoja. Eläinten kulun rajoittamiseksi pihaa alettiin rajata myös aidoilla. Kylvönurmet yleistyivät 1900-luvun alkuvuosikymmeninä yhtä aikaa koristekasvien käytön yleistyessä. Sotien jälkeen pihoille kotiutuivat nopeasti monet uudet tuontilajit ja puutarhan rakenteet ja kalusteet, samalla kun pihoja alettiin yleisemmin myös suunnitella.

Pihan eri alueilla tarvitaan erilaisia kasveja

Pihan kasvillisuus valitaan sen mukaan, mikä on kunkin paikan tarve ja tarkoitus: rajaistutus, tilanjako, maanpeite tai rinne. Ensiksi valitaan ne kasvit, joilla rakennetaan pihalle 'seinät', ja lopuksi valitaan ne kasvit, joilla piha koristellaan. On tärkeää, että valitaan paikan luonteeseen ja ympäristöön sopivia lajeja ja pidetään huoli, ettei koriste- ja vieraslajeja päästetä leviämään ympäröivään luontoon.

Istutusalueista tulee helppohoitoisia, kun istutukset erotetaan selvästi mm. nurmikosta, käytetään suodatinkangasta ja vain puhdasta kasvualustaa, ei koskaan peltomultaa ja alueet katetaan katteella tai maanpeitekasveilla. Rehevät, riittävän tiheet kasvustot varjostavat maanpintaa ja estävät rikkakasvien

itämistä. Tiheät istutukset suojaavat myös aina vihantia kasveja kevätauringolta. Rikkakasvien siemeniä leviää aina istutusalueille ympäristöstä, joten niitä pitää yleensä ainakin vähän kitkeä.

Perinneperennoja vanhoihin pihoihin

Perinneperennoiksi kutsutaan monivuotisia kukkakasveja, joita on viljelty Suomessa useiden vuosikymmenien ajan. Maatiais- eli perinneperennat ovat kestäviä, vaivattomia ja viihtyvät monenlaisissa pihoiissa ja puutarhoissa. Ne ovat alkujaan joko luonnonlajeja tai vain vähän jalostettuja lajikkeita. Kestävät perinneperennat menestyvät paikallaan pitkiäkin aikoja ilman säännöllisiä jakamisia tai uudelleen istutuksia. Ne eivät tarvitse lannoitteita eikä niitä yleensä vaivaa taudit ja tuholaiset.

Terveitä maatiaisperennoja mm.

- arovuokko
- harmaamalvikki
- herttavuorenkilpi
- idänunikko
- iisoppi
- jalokiurunkannus
- kanadanpiisku
- kosmoskukka
- kultapallo
- kuunliljat
- kyläkurjenpolvi
- maariankello
- maatiaisleimut
- mirrinminttu
- myski- ja ruusumalva
- palavarakkaus
- pioniuunikko
- puistolemmikki
- päivänliljat
- rohtosormustinkukka
- rohtosuopayrtti
- särkynytsydän
- tarha-alpi
- tarhapioni
- ukonhattu

Hyviä pihapuita vanhoihin pihapiireihin

- koivu
- kotipihlaja
- metsäkuusi
- metsälehmus
- metsävaahtera
- mänty
- siperianpihta
- tammi
- tervaleppä
- tuomi
- hedelmäpuut; luumu, omena, kirsikka, makeapihlaja

Kestäviä aita- ja aidannepensaita perinteisiin pihoihin

- idänvirpiangervo
- koivuangervo
- koristearonia

- metsäkuusi
- sinikuusama
- syreenit
- taikinamarja
- virpiangervo

Niityillä voi korvata nurmikkaa

Säännöllistä leikkausta vaativaa nurmikkaa voi osin korvata kerran tai kahdesti kesässä niitettävillä luonnon monimuotoisuuden ja maiseman kannalta arvokkailla niityillä. Niityn kulutuksen kesto ei ole kuitenkaan samaa luokkaa kuin nurmikoilla. Niittykasvillisuus kestää satunnaista räsytystä.

Niitty perustetaan yleensä aikaisin keväällä tai syksyllä syys-lokakuussa. Kylvettävä alue muokataan muutamien neliöiden suuruisissa laikuissa ja poistetaan laikuilta havaittavat rikkakasvit. Alle hehtaarin suuruisen niityn perustaminen onnistuu parhaiten huolellisena käsityönä.

Siemenet ovat pieniä, joten niiden sekoittaminen esim. hienoon hiekkaan helpottaa kylvöä. Siemenet kylvetään pintaan, sillä useat siemenet vaativat valoa itääkseen. Siemenmateriaalina käytetään valmiita kotimaista alkuperää olevia siemenseoksia.

Siemenet itävät hitaasti ja keväällä kylvettyjen lajien pienet taimet kehittyvät kesän kuluessa. Niityn kehittäminen vaatii kärsivällisyyttä, sillä jotkut lajit saattavat odottaa lepotilassa suotuisia itämisolosuhteita jopa vuosia. Jos vielä 3-4 vuotta kylvöstä niitty ei ole kehittynyt toivotusti monilajiseksi, voidaan suorittaa laikuittain täydennyskylvöjä.

Niitty niitetään kerran tai kahdesti vuodessa kasvuston ränsistyttyä ja luoko kerätään pois muutama päivä niiton jälkeen. Yleensä niitto suoritetaan loppukesällä, mutta niitto on kuitenkin hyvä suorittaa ennen ei-toivottavien lajien kukintaa. Jos niittojäte kerätään heti pois, osa siemenistä ei ehdi varista, vaan kulkeutuu luokon mukana pois niityltä. Sopiva niittokorkeus on 5-10 cm eikä mielellään sitä korkeampi, eikä matalampi.

Rehevät alueet ja etenkin laikut, joille niittysiementä ei kylvetty vaan joille niityn lajien toivotaan vähitellen leviävän, kannattaa niittää useita kertoja kesässä (2-3 kertaa) ja aina kerätä niittojäte pois. Ei toivottavien lajien, kuten maitohorsman ja vuohenputken hävittämistä voidaan tehostaa muutaman vuoden ajan useita kertoja kesässä, tehtävällä niitolla. Niittäminen ei tehoa voikukkaan. Yksittäiset voikukat voi poistaa juurineen voikukkaraudalla, mutta suurempiin kasvustoihin tarvitaan joko kasvinsuojeluaineita tai alueen uudistamista.

Vanhaa nurmikkaa voi myös muuttaa niityksi, mutta muokkaaminen vaatii kärsivällisyyttä. Mitä karumpi nurmikko on, sitä helpommin niityksi muuttaminen onnistuu. Ensimmäisenä toimenpiteenä lopetetaan nurmikon lannoitus ja pintamaahan lisätään hiekkaa. Nurmikonleikkausvälejä pidennetään ja samalla tehostetaan leikkaustähteen poiskeruuta. Nurmikkaa voidaan poistaa myös laikkuina ja lisätä laikkuihin

hiekkaturveseosta ja kylvää niihin niittykasvien siemeniä. Niittysiemeniä ei pidä kylvää muokkaamattoman nurmikon joukkoon, koska siemenet tuhoutuvat jäädessään nurmikkoheinien sekaan.

8.4 Vieraslajit ja niiden torjunta

Vieraslajit ovat alun perin Suomen luontoon kuulumattomia lajeja, jotka ovat levinneet maahamme ihmisen mukana joko tahattomasti tai tarkoituksella. Suomesta on tavattu yli 600 vieraslajia, joista osa esiintyy myös Etelä-Savossa. Vieraslajeilla ei usein ole lainkaan luontaisia kilpailijoita uusilla esiintymisalueilla, joten luontoon levitessään ne pystyvät valtaamaan elinympäristöjä ja syrjäyttämään paikan alkuperäisiä lajeja. Pahimmillaan vieraslajit muuttavat kokonaisten eliöyhteisöjen rakennetta. Vieraslajit voivat tuoda mukanaan tauteja ja aiheuttaa tuhoja mm. maa- ja metsätaloudelle. Jotkut vieraslajit mm. jättiputket, ovat haitallisia myös ihmisen terveydelle.

Suurin osa maahamme levinneistä vieraslajeista on kasveja. Etelä-Savossa yleisimmät vieraskasvilajit ovat jättiputki, jättipalsami ja komealupiini. Nämä lajit on alun perin tuotu maahamme koristekasveiksi, mutta nykyään ne ovat levinneet myös pihapiirien ulkopuolelle asutuksen läheiseen luontoon.

Vieraslajeja voi toki edelleenkin kasvattaa rajatuissa istutusryhmissä, mutta niistä on pidettävä huoli, etteivät ne leviä luontoon. Luontoon levinneitä kasveja olisi hyvä pyrkiä poistamaan juurineen. Laajaksi levinneeseen esim. jättipalsami ja komealupiini kasvustoon tehoaa myös useita kertoja kesässä tapahtuva niitto. Vieraslajien jäänteitä ei saa kompostoida vaan ne kuivatetaan ja mahdollisuuksien mukaan poltetaan. Etelä-Savon Ely-keskus antavaa ohjeita ja neuvoja ongelmallisten ja terveydelle haitallisten vieraslajien torjuntaan ja hävittämiseen.

Suomalaiseen luontoon kuulumattomia, helposti villiintyviä lajeja:

- etelänruttojuuri *Petasites hybridus*
- idänkannukka *Cornus alba*
- isopiisku *Solidago gigantea*
- isosorsimo *Glyceria maxima*
- isotuomipihlaja *Amelanchier spicata*
- japaninruttojuuri *Petasites japonicus ssp. giganteus*
- japanintatar *Fallobia japonica*
- jättipalsami *Impatiens glandulifera*
- jättitatar *Fallobia sachalinensis*
- kanadanpiisku *Solidago canadensis*
- kaukasianjättiputki *Heracleum mantegazzianum*
- keltamajanvankaali *Lysichiton americanus*
- kiiltotuhkapensas *Cotoneaster lucidus*
- komealupiini *Lupinus polyphyllus*
- korkeapiisku *Solidago altissima*

- kurtturuusu *Rosa rugosa*
- pajuasteri *Aster x salignus*
- persianjättiputki *Heracleum persicum*
- pilvikirsikka *Prunus pensylvanica*
- punakarhunköynnös (elämänlanka) *Calystegia sepium ssp. spectabilis*
- punalehtiruusu *Rosa glauca*
- rehuvoohenherne *Galega orientalis*
- rohtoraunioyrtti *Symphytum officinale*
- ruotsinraunioyrtti *Symphytum x upilandicum*
- terttuselja *Sambucus racemosa*
- vuorivaahtera *Acer pseudoplatanus*

8.5 Reunavyöhykkeet ja metsämaiseman hoito

Metsälaissa on määritelty metsäluonnon erityisen tärkeät elinympäristöt. Niiden läheisyyteen ulottuvat metsänhoidolliset toimenpiteet tulee tehdä kohteiden ominaispiirteet säilyttäen.

Erityisen tärkeitä elinympäristöjä ovat:

- lähteet, purot ja norot välittömine lähiympäristöineen (vähintään 5-10 m)
- ruoho- ja heinäkorvet sekä saniaiskorvet
- rehevät lehtolaikut
- ojittamattomien soiden pienet kangasmetsäsaarekkeet
- rotkot ja kurut
- jyrkänteet välittömine alusmetsineen
- kitu- ja joutomaiden hietikot, kalliot, kivikot, louhikot, vähäpuustoiset suot ja rantaluhdat

Metsien muutkin arvokkaat elinympäristöt on hyvä säilyttää alkuperäisessä tilassaan. Usein ne muodostavat kokonaisuuden erityisen tärkeän elinympäristön kanssa. Ne voivat olla paikallisen yleisyyden vuoksi vähemmän edustavia tai niiltä voi puuttua jokin erityisen tärkeän kohteen tunnusmerkki, mutta pienialaisina ne kannattaa silti säilyttää. Metsänomistaja päättää metsiensä arvokkaiden elinympäristöjen hoidosta ja käytöstä, niiden säilymisen turvaaminen on hyvää metsänhoitoa.

Peltomaiseman luonnollisen rajan muodostavat yleensä metsänreunat, silloin kun pellot eivät rajoitu järveen. Metsänreunojen käsittely onkin yksi peltoluonnon monimuotoisuuden avainkysymyksiä. Luonnossa reunavyöhykkeet ovat yleensä lajistoltaan rikkaimpia alueita, koska niissä yhdistyy kaksi erilaista elinympäristötyyppiä. Reunavyöhyke on myös muuttuva ympäristö: puut kasvavat, pensaat valtaavat alaa ja jos mitään ei tehdä, leviää metsä aikanaan pellolle. Vanhat karjan laidunmetsät olivat jatkuvasti hoidettuina melko vakaita elinympäristöjä. Tietenkin puut kasvoivat ja paikoin syntyi myrskyjen, karanneen kasken tai puunkaadon takia aukkoja, mutta suuri osa lähimetsistä pysyi entisessä kuosissaan ja avoimemmat kohdat loivat vaihtelua.

Nykyisin karjan laidunnus luo monipuolisia metsänreunoja vain harvoissa kohdissa. Metsänreunojen ilmeen määrääkin pääasiassa metsätaloustyö ja metsänhoidollisia toimia ja hakkuita tehtäessä olisi oleellista toimia niin, että metsän reunavyöhyke säilyisi monipuolisena. Tämän voi toteuttaa suojakaistana tai jättämällä muutamia puuryhmiä pellon reunaan ja jättämällä pensaskerroksen sekä matalammat lehtipuut, kuten tuomet, pihlajat ja raidat, kasvamaan. Jättöpuustoa ja lehtipuuntaimia voidaan valikoida aukon kohdalla niin, että muutamassa vuodessa niistä jo kasvaa kesäaikaan peittävä suojapuusto. Reunavyöhyke on metsänhoidollisestikin perusteltu. Se suojaa uudistusalaa paahteelta ja hallalta sekä antaa nuorille taimille suojaa kevätahavalta.

Viljelymaiseman metsänreunoissa huomioon otettavaa:

- pyri säilyttämään hakkuilta keskeisimpien peltoalueiden pellonpuoleinen metsänreuna sekä matalampien puiden ja pensaiden vyöhyke (tuomet, pihlajat, pajut, matalammat pensaat)
- hakatessasi voit myös jättää aukon suojaksi muutamia puuryhmiä suojakaistan asemasta
- pyri talviaikaisiin töihin ja kerää hakkuutähteet aina pois
- säilytä erityiskohteet aina alkuperäistilassaan tai mahdollisimman lähellä sitä (purot, lähteiköt, kosteat korvet ja muut erityisen tärkeät elinympäristöt)

Maisemaraivaus ja puuston kaulaaminen

Maisemaraivauksissa raivataan esiin korostetusti erikoiset sekä kaunisluotoiset puuyksilöt ja marjovat lajit, kuten katajat ja pihlajat, isot kivet sekä laidunalueiden rakenteet ja vanhojen rakenteiden jäänteet. Erityisesti tulee välttää kaavamaisista, tasavälistä puuston harventamista esimerkiksi: joka toinen puu jätetään / jokaisella oltava vähintään 5 m kasvutilaa. Puustoa ja pensaita säilytetään alueiden reunaosilla alueiden muodon, sijainnin, laajuuden ja rajojen hahmottamiseksi.

Yleiskuvaltaan ja etenkin sisäosiltaan alueet voidaan raivata hyvin avoimiksi. Alueiden sisälle muodostetaan raivaten muutaman puun muodostamia ryhmiä. Raivauksissa tulee huomioida, että samalla kun suositaan lehtipuita, jäljelle jäävä puusto olisi mahdollisimman monilajinen ja alueen syys- ja talviväriyys mahdollisimman rikas. Hoitorraivaus on toistettava myös säännöllisesti, jotta valoisat aukkoalueet eivät tulevana vuosina nopeasti vesottuisi jälleen umpeen.

Tiheissä vesakoissa, haavikoissa ja lepikoissa, ei kannata raivata koko alaa heti, koska se vapauttaa kasvutilaa juuristosta kasvaville uusille vesoille. Ensivaiheessa voi poistaa tai kaulata 1/3 tai puolet kasvustosta ja seuraavana vuonna loput tai jälleen 1/3. Ainakin voimakkaammat puuyksilöt kannattaa kaulata ja kaataa loput reiluun tappikantoon. Tappikannosta on helppo katkaista siitä kasvavat uudet vesat. Kaulaaminen tappaa koko puun juuria myöten ravinteiden ja vedenkuljetuksen estyessä, joten kaulatusta puusta ei enää pitäisi syntyä uusia juurivesoja. Työ suoritetaan veistämällä rinnankorkeudelta esim. kuorintaraudalla kuori pois rungon ympäri nilan alta vähintään 30 cm matkalta. Puu on valmis kaadettavaksi, kun kuori alkaa irrota. Raivausjätteet on syytä kasata ja kerätä aina maastosta pois.

8.6 Viljelysmaisema ja luonnon monimuotoisuus

Luonnon monimuotoisuuden ylläpitäminen ja edistäminen viljelymaisemassa liittyy pitkän ajan kuluessa kehittyneiden, peltoympäristöstä ja sen perinteisistä maankäyttötavoista riippuvaisten eliölajien suojeluun. Niiden suosimisella edistetään maaseudun ympäristön kiinnostavuutta ja houkuttavuutta retkeily- ja matkailukohteena. Monipuolinen ympäristö ja sen rikas lajisto rikastaa myös asukkaiden jokapäiväistä elämää.

Luonnon monimuotoisuutta on kolmenlaista; erilaisten elinympäristöjen kirjoa (ne voivat olla toisinaan hyvinkin pienialaisia), eri lajien määrällistä rikkautta sekä kolmantena saman lajin sisäistä geneettistä vaihtelua. Elinympäristöjen säilyttäminen ja oikea hoitaminen on hyvin tärkeää, sillä niillä luodaan edellytykset eri lajien levittäytymiselle alueelta toiselle ja elinympäristöjen valtaamiselle, kuin tulevien sukupolvien geeniperimän parantamiselle.

Toimenpiteitä luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseksi ja kohentamiseksi:

- jätä reilut pientareet valtaojille ja perusta ne tarvittaessa heinänsiemenseoksella
- niitä nurmikasvustot niin, että lintupoikueille jää mahdollisuus väistää konetta
- älä ruiskuta tai niitä pientareita ja monivuotisia luonnonkasvustoja ”tavan vuoksi”
- perusta kotipihaan pitkäaikainen niittyprojekti: niitä kerran tai kaksi kesässä tai useamminkin, jos niityllä kasvaa nokkosta, voikukkaa ja koiranputkea ja kerää luoko pois.
- suosi talviaikaista kasvipeitteisyyttä
- kierrätä viljelykasveja eri lohkoilla
- säilytä pelloilla ja pellonreunoilla yksittäisiä aiheita ja kohteita, kuten puita ja puuryhmiä, lähteiköitä, kosteikoita, perkaamattomia puroja ja pikku noroja

Laidunnus

Laidunnus on useimpien luonnon monimuotoisuuskohteiden ja ennen kaikkea perinnebiotooppien luontevinta hoitoa. Sen vaikutus monipuolistuu, jos samaa aluetta voidaan laiduntaa eri laiduneläimillä, koska lampaat, nautakarja ja hevoset syövät eri tavalla ja eri kasvinosia. Laiduntamisen väheneminen luonnonlaitumilla on vaikuttanut eliömaailmaankin: monet lannasta riippuvalaiset hyönteiset ovat tulleet harvinaisiksi, koska niiden elinpaikat ovat tulleet harvalukuisiksi ja toisistaan etäällä sijaitseviksi.

Perinnebiotooppien laidunnuksessa on tärkeää, ettei alueelle tuoda lisäruokaa eikä eläimillä ole pääsyä viljelynurmille. Alueella pyritään elinympäristön asteittaiseen köyhtymiseen, jolloin perinteiset kasvilajit saavat tilaa. Vähätuottoisilla metsälaitumilla, hakamailla ja kuivilla niityillä voidaan alueen kulumista välttää rotaatiolaidunnuksella, jolloin karjaa pidetään alueella vain lyhyempiä jaksoja kerrallaan tai vain alkukesästä, jolloin kasvu on voimakkainta. Eläinten määrä sopeutetaan laidunnettavan kohteen tyyppiin ja eläinten tuotostavoitteeseen: metsälaitumet ja kuivat niityt mahdollistavat esimerkiksi vain yhden suuren laiduneläimen 1 – 2 ha kohti, kun taas parempituottoisilla rantaniityillä ja muilla tuoreilla niityillä eläimiä olla enemmän.

Niitto

Niittäminen eroaa laidunnuksesta siinä, että perinteisesti siinä ei valikoida poistettavaa kasvustoa samalla tavalla kuin eläimet tekevät. Tietysti niitonkin yhteydessä voidaan säästää harvinaisia kasvilajeja, antaa tiettyjen lajien siementää tänä vuonna ja niittää taas ensi vuonna jne. Niitossa poistetaan kuitenkin enemmän massaa ja ravinteita alueelta, siksi se on suositeltava hoitotapa.

Niiton ajankohdalla voidaan suosia toisia lajeja ja taannuttaa toisia. Rehevillä, kunnostettavilla niityillä voidaan suorittaa alkukesästä runsaskasvuisia ei-niittylajeja taannuttavia niittoja (voikukka, nokkonen, koiranputki, koiranheinä, ohdakkeet) ja niittää vielä toisen kerran loppukesästä, kun varsinaisten tavoiteltujen niittykasvien siemenet ovat kypsyneet. Myöhempinä vuosina riittää useimmilla kohteilla yksi niittokerta kesässä, kuivilla tyypeillä etenkin. Niitetty luoko viedään aina pois niityltä, mutta mikäli sitä ei voida kuljettaa pois tai syöttää karjalle, voidaan se polttaa jollakin kasvillisuudeltaan vähempiarvoisella kohdalla.

Kulotus

Kulottamalla voidaan poistaa karjalta syömättä jääneet hylkyläikut sekä ei-toivottu kasvillisuus. Kulotus vapauttaa maahan ravinteita, typen ja fosforin suhde muuttuu fosforin eduksi, ja kasveille saadaan tärkeitä kivennäis- ja hivenaineita. Sillä on lievä emäksinen eli kalkitseva vaikutus. Lisäksi sen myötä poistuu pääosa havupuuntaimista alueelta. Kulotuksen ravinteita vapauttavan vaikutuksen takia alueita on syytä hoitaa laiduntaen. Näin tuhkasta keväällä kasvava ravinteinen heinä tulee käyttöön ja alue ravinteikkuus vähenee vähitellen. Kulotus suoritetaan joko varhain keväällä, juuri lumien sulamisen jälkeen tai loppukesästä, jolloin alueen eliölajisto ei enää kärsi toimenpiteestä.

Kulotuksesta on ilmoitettava kunnan paloviranomaiselle. Toimiva ensisammutuskalusto on hoidettava paikalle. Lisäksi polttaminen vaatii riittävän määrän ihmisiä sytyttämiseen, palon ohjaamiseen ja myös sen sammutukseen. Poltettava alue on rajattava hyvin joko luonnostaan kosteisiin painanteisiin, ojiin tai vesistöihin taikka kaivettava maahan pieni oja, jonka lähistöltä kaikki palava aines poistetaan. Muutaman metrin levyinen suoja-alue voidaan myös kastella perusteellisesti (käy puuttomalle tai matalalle pensaikkoiselle paikalle).

8.7 Muinaisjäännökset

Muinaismuistolaki rauhoittaa kiinteät muinaisjäännökset ja kieltää niiden säilymistä uhkaavat toimenpiteet. Kaivamisen ja muun vahingoittamisen lisäksi on myös muinaisjäännöksen peittäminen kiellettyä. Muinaisjäännösten hoidon tarkoituksena on tuoda esiin ja korostaa nykymaisemassa näkyviä kulttuurihistoriallisia elementtejä ja turvata niiden säilyminen tulevaisuuteen¹³.

¹³ Lehtinen 1989

Myös esihistoriallista aikaa nuoremmat historiallisen ajan muinaisjäännökset ovat lain suojaamia. Etelä-Savossa yleisimpiä ovat mm. linnoituslaitteet ja puolustusvarustukset, vartiopaikat, rajamerkit, muut hakkaukset kalliossa, tervahaudat, raudanvalmistuspaikat, hiilihaudat eli sysimiilut, karsikkopuut, -kivet ja -vuoret, hautausmaat, talonpohjat, uhrilähteet ja -puut, vanhat kulkureitit, tienviitat ja sillat tai niiden jäänteet, pyyntikuopat ja teollisuuslaitosten jäännökset (myllyt, ruukit). Yleisempiä historiallisen ajan irtolöytöjä ovat ruuhet ja muut hylt, rahalöydöt ja liitupiiput¹⁴.

Uudet löydöt ovat aina rikkaus, eikä muinaisjäännösten rauhoittaminen suinkaan merkitse sitä, että kaikki liikkuminen tai maatöiden tekeminen olisi muinaisjäännösalueella kielletty. Peltoa tai puutarhaa, jolta on löydetty merkkejä muinaisjäännöksestä, voi viljellä tavalliseen tapaan, ainoastaan ojien kaivaminen tai muu kynnössyvyyden alle ulottuva maanmuokkaus on kielletty, Maanomistaja voi usein myös osallistua muinaisjäännösten hoitoon mm. laiduntamalla muinaismuistoalueita.

Hyvin hoidetut muinaisjäännökset ovat monipuolisia käyntikohteita, joita voidaan hyödyntää niin virkistyskäytössä, opetuksessa kuin matkailussakin, usein niistä kerrotaan yleisillä informaatiotauluilla. Muinaisjäännösten hoidosta on aina sovittava Museoviraston kanssa¹⁵.

9 Tukea ja rahoitusta maisemanhoitoon

9.1 Avustus rakennusperinnön hoitoon

Rakennusperinnön hoitoon voidaan myöntää avustuksia sellaisten kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennusten hoitoon, jotka on suojeltu suojelumerkinnällä tai jotka sisältyvät luetteloon arvokkaasta rakennetusta ympäristöstä tai joilla on todettu olevan rakennus- tai kulttuurihistoriallista arvoa. Avustuksia myönnetään sellaisiin korjauksiin, mitkä edistävät rakennusten säilymistä. Avustuksia käytetään yleensä rakennusten ulkovaippojen korjauksiin, esimerkiksi vesikaton, ulkoseinien, ikkunoitten, ulko-ovien, perustusten ja kantavien rakenteitten korjauksiin, mutta myös kohteiden säilyttämisen edellyttämät selvitykset voivat olla avustusten kohteina. Tyypillisiä maaseudun kohteita ovat muun muassa vanhat talot, torpat, ladot, riihet ja aitat.

Tukea voivat hakea yksityiset kulttuurihistoriallisesti arvokkaan rakennuksen omistajat, rakennusperinnön hoitoa edistävät yhteisöt, kunnat ja kuntayhtymät.

Tuen myöntämistä koskevia ehtoja: rakennuksen tai alueen ominaisluonteen ja historiallisen aitouden tulee säilyä, korjattaessa sallitaan vain mahdollisimman pienet muutokset, rakennuksen käyttö on sopeutettava

¹⁴ Lehtinen 1989

¹⁵ Lehtinen 1989

oleviin tiloihin, työ tulee tehdä perinteisin työmenetelmin ja rakenteellisin ratkaisuin, alkuperäisin tai niitä vastaavin materiaalein.

Tukea ei myönnetä rakennuksen siirtämiseen, samannäköistämiseen, koristemaalausten kunnostamiseen, käyttömukavuuden lisäämiseen, väliaikaisiin toimenpiteisiin tai toistuvaluonteisiin ylläpitokorjauksiin, eikä muihin ei-antikvaarisiin korjauksiin. Tukea voidaan myöntää enintään 50 % kustannuksista. Hakuaika on vuosittain lokakuun loppuun mennessä.

Lisätietoja

Etelä-Savon Ely-keskus ja Ympäristöministeriö www.ymparisto.fi

9.2 Museoviraston entistämisavustus

Tukea voivat hakea yksityiset ja yhteisöt ja kunnat.

Tukea myönnetään rakennussuojelulain (60/1985) nojalla suojeltuihin rakennuksiin, autiokirkkoihin tai niihin verrattaviin rakennuksiin ja muihin kulttuurihistoriallisesti arvokkaisiin rakennuksiin. Tukea myönnetään entistämiseen, rakennuksen konservointiin, kunnostamiseen tai historiallisen asun palauttamiseen.

Tukea ei myönnetä perusparannukseen (lisälämmöneristys, vesijohto, viemäri, sähkö, kylpyhuone tms.). Avustuksen määrä harkitaan tapauskohtaisesti.

Tuen myöntämistä koskevia ehtoja: rakennuksen tai alueen ominaisluonteen ja historiallisen aitouden säilyminen, korjattaessa vain mahdollisimman pienet muutokset sallitaan, rakennuksen käyttö sopeutetaan oleviin tiloihin ja työ tehdään perinteisin menetelmin ja rakenteellisin ratkaisuin, alkuperäisin tai niitä vastaavin materiaalein. Hakuaika on vuosittain lokakuun loppuun mennessä.

Museoviraston päätös perustuu yhteistyöhön opetusministeriön, Museoviraston museotoimen kehittäminen -yksikön, maakuntamuseoiden, ympäristökeskusten, Suomen evankelis-luterilaisen kirkon Kirkkohallituksen, Suomen ortodoksisen kirkollishallituksen ja tarvittaessa muiden asiantuntijoiden kanssa. Museovirasto voi harkintansa mukaan siirtää hakemuksen yllämainitun viranomaisen käsiteltäväksi, jos kohde ja hanke on ensisijaisesti muuhun hallinnonalaan kuuluva.

Lisätietoja

Museovirasto www.museovirasto.fi tai www.nba.fi

9.3 Työllistämistyöt

Aikaisemmin Etelä-Savon ympäristökeskus ja sittemmin Etelä-Savon Ely -keskus on työllistänyt pitkäaikaistyöttömiä kunnostus-, korjaus- ja raivaustöihin. Työllistäminen perustuu työvoimaviranomaiselta saatuun projektirahoitukseen.

Tavoitteena on tarjota koulutusta ja työtilaisuuksia pitkäaikaistyöttömille ja lisätä puurakentamisen ja korjausrakentamisen tietotaitoa. Käytännössä ympäristöhoitotyöt käynnistyvät siten, että kunta, yksityishenkilö tai esimerkiksi maaseutuseura, kylätoimikunta tai muu yhteisö, jättää hanke-esityksen Etelä-Savon Ely-keskukselle.

Lisätietoja

Etelä-Savon Ely-keskus www.ely-keskus.fi/etela-savo

9.4 Leader-toimintaryhmän rahoitus

Veejjakaja ry on maaseudun kehittämissyhistys, Leader-toimintaryhmä, joka rahoittaa vuosina 2007-2013 paikallisia yleishyödyllisiä maaseudun kehittämishankkeita, maaseudulla toimivien mikroyritysten kehittämistä sekä uusien yritysten käynnistämistä.

Hankerahoitusta voi saada:

- yleishyödyllisiin kehittämishankkeisiin
- yleishyödyllisiin investointihankkeisiin
- elinkeinojen kehittämishankkeisiin
- koulutushankkeisiin

Yleishyödyllisillä kehittämishankkeilla kehitetään maaseudun asumisviihtyvyyttä, vetovoimaisuutta ja toiminnallisuuden parantamista paikallisista tarpeista lähtien. Rahoitettavan toiminnan tulee olla avointa kaikille alueen asukkaille ja toimijoille. Hankkeiden toiminnan tulee tapahtua maaseutualueella.

Kehittämishankkeille voi saada avustusta 85 % hankkeen kokonaiskustannuksista ja yleishyödylliselle investointihankkeille 50 % avustusta. Pienin myönnettävä julkinen tuki hanketta kohti on 5 000 euroa ja suurin 150 000 euroa. Hanke voi olla kestoaltaan enintään kolme vuotta.

Hankkeiden hakijana voi olla julkisoikeudellinen tai yksityisoikeudellinen yhteisö, esim. kyläyhdistys tai säätiö. Hankkeiden rahoittamiseen tukea ei myönnetä yritykselle.

Mikroyritysten ja aloittavien yritysten Leader-rahoitus vuosina 2007-2013

Yritysrahoitusta voi saada toimenpiteisiin, maaseudun yritystoimintaa monipuolistavien yritysten perustamiseen, kehittämiseen ja laajentamiseen.

Avustusta on mahdollista saada investointeihin, yrityksen kehittämiseen ja ensimmäisten vieraiden työntekijöiden palkkakustannuksiin.

Tukea voidaan myöntää mikroyritykselle, joka työllistää alle 10 henkilöä. Yrityksen tulee sijaita ja yrittäjän asua maaseutumaisella alueella. Tuettavan tulee olla 18-62 -vuotias luonnollinen henkilö, avoin yhtiö, kommandiittiyhtiö, osuuskunta tai osakeyhtiö. Yhtiön pääasiallinen tarkoitus on kyseisen elinkeinon harjoittaminen. Yhtiön omistajat itse työhön osallistuen harjoittavat tuettavaa elinkeinotoimintaa. Yhtiössä määräysvalta on oltava tukikelpoisuuden täyttävillä yrittäjillä.

Yritystukea voidaan myöntää enintään 150 000 euroa hakemusta kohti. Tuen enimmäismäärä kolmen verovuoden aikana on 200 000 euroa.

Lisätietoja

Veejjakaja ry, www.veejjaja.fi

9.5 Maatalouden ympäristötuen erityiset ja Ei-tuotannolliset investoinnit

Maatalouden ympäristötuen erityiset perustuvat maatalouden ympäristötukijärjestelmään. Maisemanhoitoa edistäviä sopimuksia ovat mm:

- Perinnebiotooppien hoito, 5 -vuotinen sopimus
- Luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistäminen, 5- tai 10 -vuotinen sopimus

Perinnebiotooppien hoidon erityistuen tavoitteena on ylläpitää perinnebiotooppien monipuolista lajistoa sekä vaalia kulttuuriperintöä ja maisema-arvoja. Perinnebiotoopit ovat perinteisten maankäyttötapojen, pääasiassa niiton ja laidunnuksen muovaamia ja ylläpitämiä, luonnoltaan monimuotoisia alueita. Itä-Suomessa on lisäksi leimallista pitkään jatkunut kaskeamisen perinne, joka on synnyttänyt koivuvaltaisia metsälaitumia ja hakamaita. Perinnebiotooppeja ei lannoiteta, kylvetä eikä muokata.

Niiton ja laidunnuksen seurauksena perinnebiotoopeille on kehittynyt omaleimainen kasvi-, sieni- ja eläinlajisto. Perinnebiotoopeilla elää suuri joukko uhanalaisia lajeja: peräti 28 % maamme uhanalaisista lajeista on perinneympäristöjen lajeja. Uhanalaisten lajien kannalta tärkeimpiä perinnebiotooppeja ovat kuivat niityt ja kedot, joilla elää putkilokasvien ohella muun muassa kovakuoriaisia, perhosia, pistiäisiä ja luteita sekä helttä- ja kupusieniä.

Avoimia perinnebiotooppeja ovat muun muassa kuivat niityt eli kedot, tuoreet niityt ja rantaniityt. Hakamailla vaihtelevat avoimet niittyalueet, yksittäiset puut ja puuryhmät. Metsälaitumet ovat puolestaan laidunnettuja metsäaloja, joiden kasvillisuudessa on vallitsevan metsälajiston ohella myös niittylajistoa lähinnä aukkopaikoissa.

Puustoiset perinnebiotoopit hoidetaan yleensä laiduntamalla. Vähäpuustoisia perinnebiotooppeja voidaan joko laiduntaa tai niittää. Perinnebiotoopeilla eläimille ei tarjota lisäruokaa ja lohkot aidataan erilleen kylvönurmista. Usein kohteet tarvitsevat myös täydentävää raivaamista. Raivaus toteutetaan samoin periaattein kuin luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistämisen kohteilla. Puustoa tulisi raivata ryhmiä, joiden väleihin jää niittyaukkoja. Niitto- ja raivaustähteet tulee aina korjata pois sopimusalueilta.

Pitkään hoitamattomana olleiden perinnebiotooppien alkukunnostukseen ja aitaamiseen voi hakea myös **ei-tuotannollisten investointien tukea** ja sen jälkeen säännölliseen ja jatkuvaan hoitoon perinnebiotooppien hoidon tukea.

Perinnebiotooppien osalta sekä maatalouden ympäristötuen erityistukea että ei-tuotannollista investointitukea voivat hakea ympäristötukeen sitoutuneiden viljelijöiden lisäksi rekisteröityneet yhdistykset Leader-toiminnan kautta. Sopimuskausi on viisi vuotta. Vuonna 2009 tuki on enintään 450 euroa/ha/v. Sopimuksen vähimmäispinta-ala on 0,30 ha, mikä voi koostua useammasta vähintään 0,05 ha lohkoista. 30 aaria pienemmille, inventoiduille tai muutoin arvokkaiksi todetuille pienialaisille perinnebiotoopeille (5-30 aaria), voidaan poikkeuksellisesti myöntää kiinteä 135 euron vuosikorvaus. Ei-tuotannollisten investointien tukea maksetaan arvokkaiden perinnebiotooppien alkuraivauksesta ja aitaamisesta enintään 675 euroa hehtaarilta.

Luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistäminen maatalouden ympäristötuen erityistuen tavoitteena on maatalousympäristöjen tyypillisten ja uhanalaisten lajien sekä niiden elinympäristöjen säilyttäminen sekä viljelymaiseman avoimuuden ja monipuolisuuden edistäminen. Tällaisia kohteita ovat muun muassa erilaiset pellon reunavyöhykkeet. Pellon ja metsän reunavyöhykkeet voivat olla avoimen niittymäisiä, puoliavoimia tai monipuolisen pensaskerroksen luonnehtimia. Monin paikoin reunavyöhykkeillä on kasattua tai ladottua kiviä, joka tuo oman lisänsä reunuksen monimuotoisuuteen. Myös monimuotoiset pellon ja tien tai pellon ja rannan väliset reunavyöhykkeet ovat erityistukikelpoisia.

Pelloilla sijaitsevat metsäsaarekkeet sekä puu- ja pensasryhmät ovat usein jääneet pellon raivauksen yhteydessä jäljelle esimerkiksi kalliopaljastuman tai suuren puun vuoksi. Ne ovat tärkeitä alueita tarjoten suojaa, pesimäruuhaa ja ruokailumahdollisuuksia eläimille ja elävöittäen samalla maisemaa. Saarekkeiden ja reunavyöhykkeiden pientareilla viihtyvät myös monet niitty- ja mesikasvit.

Avo-ojien pientareiden luontainen kasvillisuus tarjoaa suojaisan paikan monille eläinlajeille ruoka-, pesä- ja suojapaikaksi. Ojien pientareet toimivat avoimessa peltoympäristössä ekologisina käytävinä, joita pitkin eläimet voivat kulkea.

Puukujanteet kuuluvat vanhaan kulttuurimaisemaan. Ne johtavat yleensä päätieltä taloon. Maisemaa voi monipuolistaa muun muassa yksittäisiä maisemapuita vaalien. Toisaalta joihinkin paikkoihin voidaan tarvita suojaistutuksia. Luonnon monimuotoisuuspellot hyödyttävät esimerkiksi lintujen säännöllisillä levähdyspaikoilla monia eläimiä ja ne ovat myös maisematekijä.

Kohteiden yleisin hoitomuoto on raivaus, jolla pyritään palauttamaan tai säilyttämään kohteiden avoin, puoliavoin tai kerroksellinen rakenne. Alueiden puustosta tulee muodostaa mahdollisimman monipuolinen laji- ja ikärakenteen suhteen. Raivauksessa poistetaan erityisesti reuna-alueilta vesakkoa ja nuorta puustoa, jotta aluskerros pysyy valoisana ja kasvillisuus monimuotoisena. Raivauksessa suositetaan muun muassa lehtipuita, vanhoja ja suuria puita, lahopuita, pötkelöitä, katajia ja marjovia lajeja. Raivaus on hyvä tehdä lintujen muutto- ja pesimäkauden ulkopuolella. Kohteita voidaan lisäksi laiduntaa tai niittykasvillisuutta niittää, jotta kasvillisuus monipuolistuisi ja ei-toivotut kasvit vähenisivät. Niitto- ja raivaustähteet tulee aina korjata pois alueilta, jotta ne eivät jää rehevöittämään maaperää ja peittämään muuta kasvillisuutta.

Luonnon ja maiseman monimuotoisuuden hoidon erityistukisopimus voi olla 5- tai 10-vuotinen. Vuosittainen tuki on enintään 450 euroa/ha. Sopimuksen vähimmäispinta-ala on 0,30 ha, joka voi koostua useammasta vähintään 0,05 ha lohkoista.

Maatalouden ympäristötuen erityistukien myöntämistä koskevia yleisiä ehtoja

- jos hakijana on viljelijä, on hänen sitouduttava ympäristötukeen ja hänellä tulee olla viljelyksessään vähintään kolme hehtaaria tukikelpoista peltoa
- sopimusalan on oltava vähintään 0,30 hehtaaria
- perinnebiotooppien hoito- ja monivaikutteisten kosteikkojen sopimuksissa hakijana voi olla myös rekisteröitynyt yhdistys

Hakuaika

Hakuaika on vuosittain huhtikuussa. Hakemus jätetään Etelä-Savon Ely-keskukseen.

Lisätietoja

Etelä-Savon Ely-keskus www.ely-keskus.fi

Maa- ja metsätalousministeriö www.mmm.fi

Etelä-Savon Maa- ja kotitalousnaisten piirikeskus, ProAgria Etelä-Savo, www.maajakotitalousnaiset.fi

9.6 Arvokkaiden metsäelinympäristöjen rahoitus

Metsälain erityisen tärkeiden elinympäristöjen sekä muiden arvokkaiden elinympäristöjen, kuten puustoisten perinnebiotooppien, säilyttämiseen voi hakea myös kestävän metsätalouden rahoituslain (Kemera) mukaista ympäristötukea. Metsälain mukaan erityisen tärkeiden elinympäristöjen ominaispiirteet tulee säilyttää. Ympäristötuelle voidaan korvata metsänomistajalle metsän biologisen monimuotoisuuden tai erityisen tärkeän elinympäristön säilyttämisestä tai muusta luonnonhoidosta aiheutuvia lisäkustannuksia tai menetyksiä. Metsätalouden rahoituslaki on julkaisun kirjoittamisen aikaan muutoksen edessä ja lain uudistuessa sillä on vaikutuksensa myös ympäristötukeen.

Erilaisia metsäluonnon hoitohankkeita voidaan rahoittaa kestävän metsätalouden rahoituslain mukaisella tuella. Erilaisia hankkeita voivat olla esimerkiksi usean tilan alueelle ulottuvat tärkeiden elinympäristöjen hoito- ja kunnostustyöt, talousmetsien maisemanhoidon kannalta merkittävät metsän kunnostustyöt, metsäojitusalueiden laskeutusaltaiden tyhjentäminen tai metsäojituksista aiheutuneiden vesistöhaittojen estäminen tai korjaaminen (esim. perustamalla kosteikon), metsäojitusalueen ennallistaminen luonnonarvoltaan tärkeällä alueella sekä muut edellä mainittuja vastaavat metsäluonnonhoitoa, metsien monikäyttöä, maisema-, kulttuuri- ja virkistysarvoja korostavat alueellisesti merkittävät hankkeet. Etelä-Savon Metsäkeskus suunnittelee ja toteuttaa metsäluonnonhoitohankkeet.

Vapaaehtoisperiaatteella toimivan Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelman (Metso) mukaisia, monimuotoisuuden kannalta keskeisimpiä elinympäristöjä voi tarjota ohjelman kautta suojeluun. Näitä elinympäristöjä ovat muun muassa lehtojen, lahoppuustoisten metsien, pienvesien lähimetsien, metsäluhtien ja tulvametsien, harjujen paahdeympäristöjen sekä metsäisten kallioiden ja jyrkänteiden lisäksi puustoiset perinneympäristöt.

Lisätietoja

Etelä-Savon metsäkeskus www.metsakeskus.fi

9.7 Laidunpankki

Laidunpankki on internetissä toimiva palvelusivusto, joka auttaa maisemanhoidosta kiinnostuneita nautojen, lampaiden ja hevosten omistajia sekä laidunmaan omistajia kohtaamaan toisensa. Sivuilta löytyy tietoa maisemalaiduntamisesta ja sen toteuttamisesta käytännössä.

Laidunpankin hakupalveluun voi jättää oman ilmoituksen, jolla voi tarjota maata laidunnettavaksi tai eläimiä maisemanhoitajiksi. Hakupalvelun kautta voi myös etsiä eläimiä ja laidunalueita paikkakunnittain.

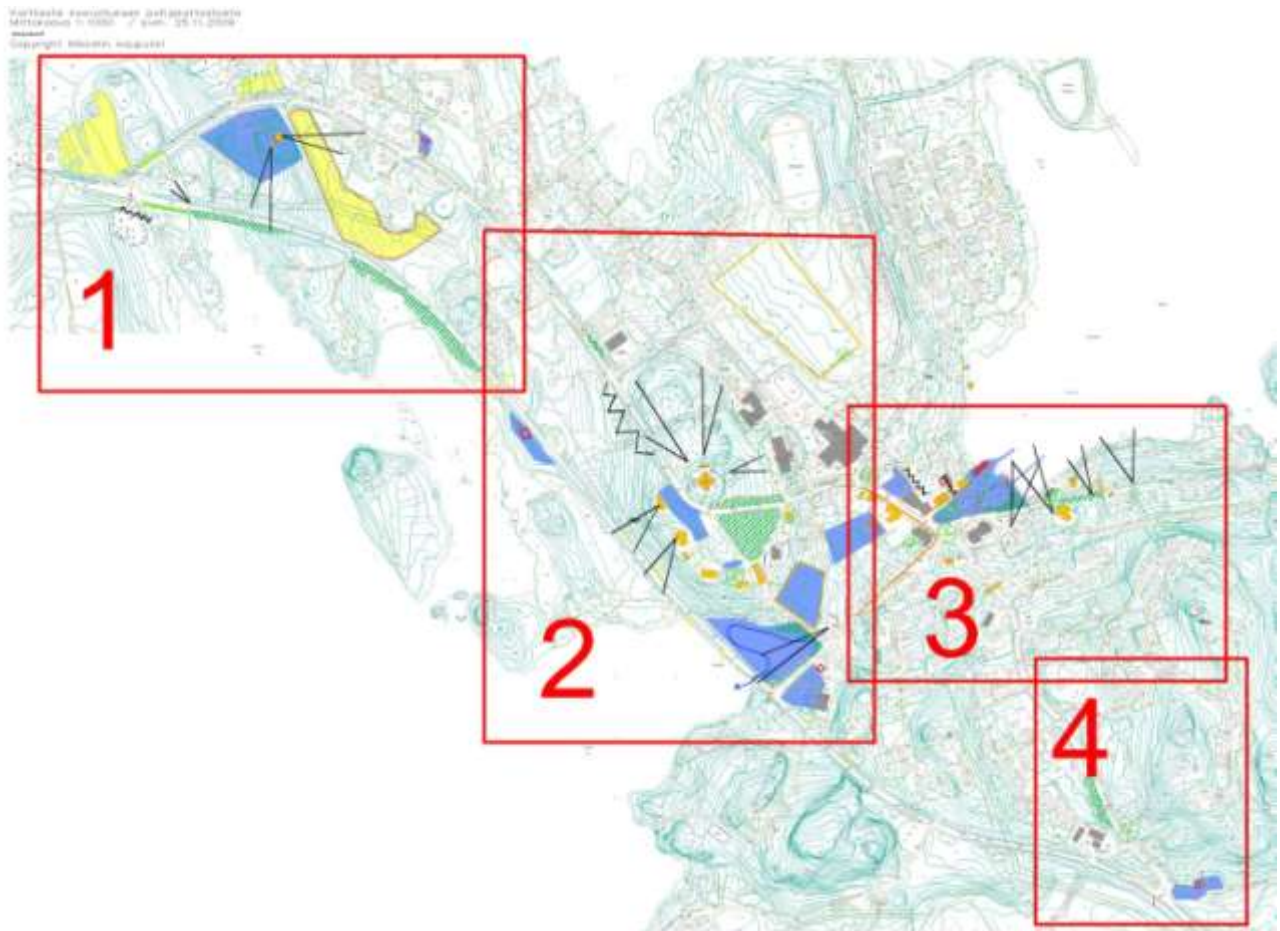
Lisätietoja

Etelä-Savon Maa- ja kotitalousnaisten piirikeskus, ProAgria Etelä-Savo www.maajakotitalousnaiset
www.laidunpankki.fi

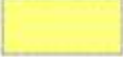
10 Lähteet

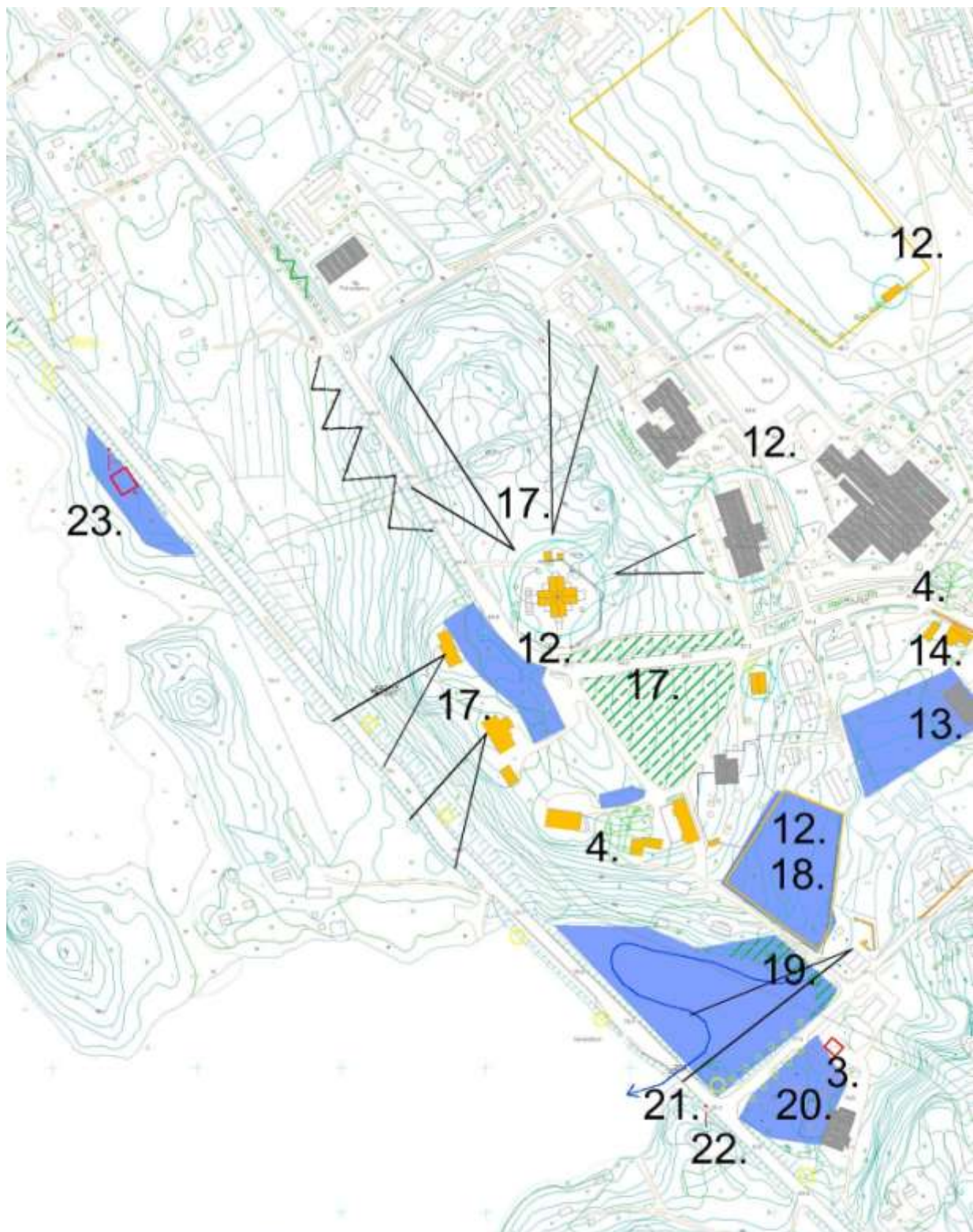
- Etelä-Savon seutukaavaliitto (1984). *Etelä-Savon rakennusperintö*. Etelä-Savon seutukaavaliiton julkaisu 14.
- Etelä-Savon seutukaavaliitto (1988). *Kulttuurimaisemainventointi 1988*. Julkaisu 147:1989.
- Haara, Pekka (1993). *Anttolan historia*.
- Haara, Pekka (1998). *Anttolan Hovi – Säteristä kunnantilaksi*.
- Karttakeskus & Kotimaisten kielten tutkimuskeskus (2007). *Suomalainen paikannimikirja*.
- Kovanen, Kirsti (2000). *Rakennusinventointi*. Etelä-Savon maakuntaliitto.
- Kovanen, Kirsti, Maria Luostarinen & Leena Lahdenvesi-Korhonen (2004). *Koppelj, sarani ja kokkitalli. Opas maatalouden rakennusperinnön vaalimiseen Etelä-Savossa*.
- Lehtinen, Leena (1989). *Opas Etelä-Savon esihistoriaan*.
- Mikkelin Seudun Ympäristökeskus & Ympäristösuunnittelu Enviro Oy (1998). *Anttolan luonto ja arvokkaat luontokohteet*.
- Museovirasto, ympäristöministeriö (1993). *Rakennettu kulttuuriympäristö. Valtakunnallisesti merkittävät kulttuurihistorialliset ympäristöt*. Museoviraston rakennushistorian osaston julkaisu 16.
- Taskinen, Helena (2007). *Saimaan muinaisrantojen kivikautinen ja varhaismetallikautinen asutus*.
Julkaisussa: *Kulttuuriympäristöselvitys Etelä-Savon kulttuuriperinnön kehityslinjat, jatkumot ja murrokset*. Etelä-Savon maakuntaliiton julkaisu 88:2007.
- Pakarinen, Olavi (1994). *Suuri Savontie. Vanhan valtatie tarina*. Tielaitos, Kaakkois-Suomen tiepiiri.
- Wallin, Väinö (1893). *Suomen maantiet Ruotsin vallan aikana*.
- Wirilander, Kaarlo (1960). *Savon historia III. Savo kaskisavujen kautena*.

LIITE 1. SUUNNITELMAN INDEKSIKARTTA

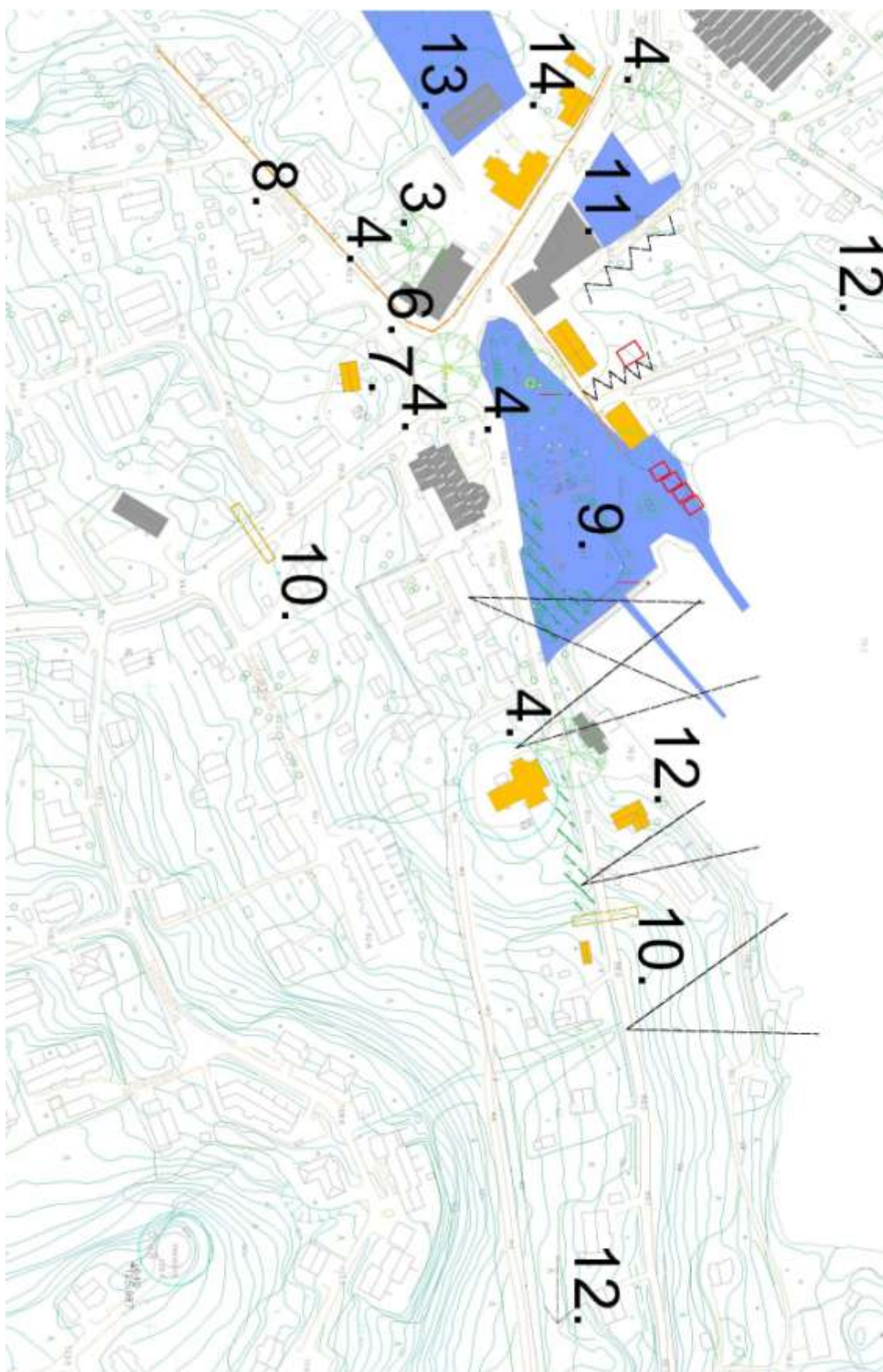

LIITE 2. SUUNNITELMAN MERKINNÄT

	Maiseman solmukohta, myös maamerkki
	Eheä reuna
	Maisemaportti
	Tärkeä, avoin peltomaisema
	Sulkeutunut peltomaisema
	Maisemapuu
	Maiseman arvorakennus tai -rakenne
	Liike-/julkinen rakennus tai -rakenne
	Tärkeä näkymä, säilytettävä / avattava
	Kehittämisaalue, tarkemman suunnittelun tarve
	Lisärakentamistarve, (maisemallinen / toiminnallinen tarve)
	Istutettava uusi puu, viete tai kuja
	Maisemaraivaus
	Uusi valaisin
	Maisemahäiriö, epäselvä reuna
	Opaste lisäykset, muutokset / uusi opaste
12.	Tarkempi selite / kohdesuositukset raportissa

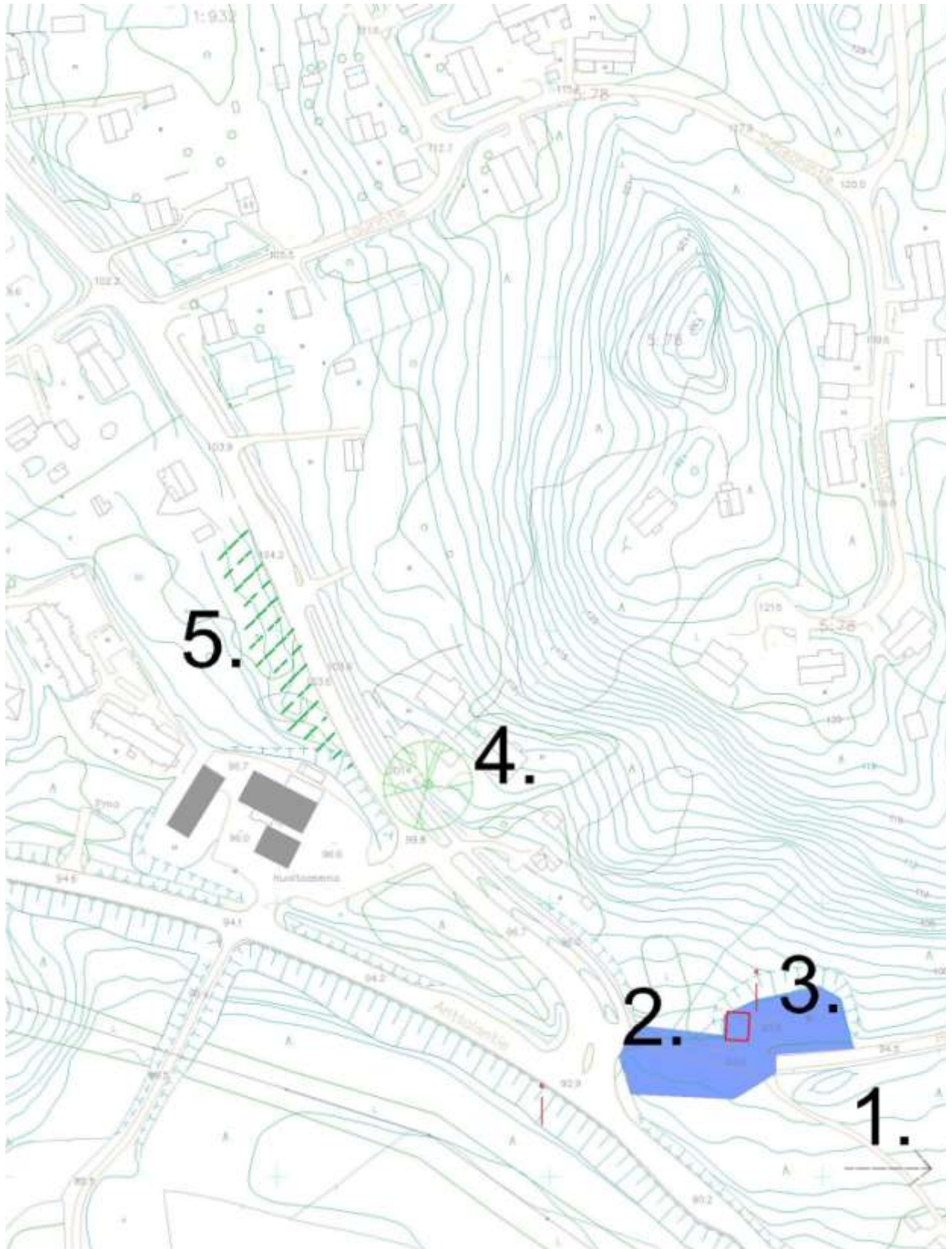

Mittakaava mukautettu. Suunnittelu: E-S Maa- ja kotitalousnaisten piirikeskus, Leena Lahdenvesi-Korhonen 2010

Mittakaava mukautettu. Suunnittelu: E-S Maa- ja kotitalousnaisten piirikeskus, Leena Lahdenvesi-Korhonen 2010

S4

Mittakaava mukautettu. Suunnittelu: E-S Maa- ja kotitalousnaisten piirikeskus, Leena Lahdenvesi-Korhonen 2010

Kylä Harvion ja Pitkähöjanlahden rannalla -maisemasuunnitelma luo tiiviin katsauksen Anttolan keskustaajaman historiaan ja maisemassa tapahtuneisiin muutoksiin sekä maiseman edelleen kehittämisen. Selvityksessä otetaan esille myös alueen luonnonympäristö ja kulttuurimaisemassa tapahtunut kehitys.

Keskeiset rakennetun ympäristön kohteet on analysoitu ja niihin on laadittu toimenpidesuosituksia, joita niin yksityiset kiinteistöjen omistajat kuin myös kaupunki ja seurakunta voivat käyttää apuna kiinteistöjensä kunnostustoimenpiteitä suunnitellessaan.

Maisemasuunnitelmaan on poimittu Anttolan taajamamaiseman kehittämisalueet kuten satamapuisto, Pitkähöjanlahden alue, jätepiesteet ja rakentamattomat tontit. Näihin sekä moniin muihin kohteisiin löytyy suunnitelmasta kehittämisideoita.

Kylä Harvion ja Pitkähöjanlahden rannalla -maisemasuunnitelma on osa Anttola Satamasi Saimaalla -hanketta, jota hallinnoi Anttolan Maa- ja kotitalousseura ry. Hankkeelle on myönnetty Leader-rahoitus Veej'jakaja ry toimintaryhmän kautta. Hankkeen toteutusaika on 13.3.2009–31.3.2011.